

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA VEŘEJNÉ EKONOMIKY

Možnosti hodnocení korupce v České republice

Corruption Assessment Options in the Czech Republic

Student:

Bc. Petra Solařová

Vedoucí diplomové práce:

doc. Ing. Martina Halásková, Ph.D.

Ostrava 2019

Zadání diplomové práce

Bc. Petra Solarová

Student:

Studijní program:

N6202 Hospodářská politika a správa

Studijní obor:

6202T055 Veřejná ekonomika a správa

Téma:

Možnosti hodnocení korupce v České republice

Corruption Assessment Options in the Czech Republic

Jazyk vypracování:

česťina

Zásady pro vypracování:

1. Úvod

2. Korupce ve veřejné správě a veřejném sektoru

3. Analýza korupčního jednání v České republice

4. Hodnocení korupce a protikorupčních opatření v České republice a ve vybraných zemích EU

5. Závěr

Seznam použité literatury

Seznam zkratk

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Seznam příloh

Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

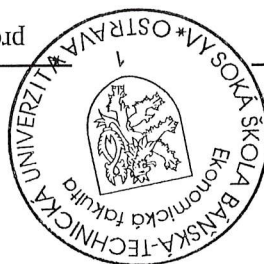
- DUFKOVÁ, Ivana a Markéta NOVÁKOVÁ. *Hodnocení rizik podvodů a jejich možná prevence se zaměřením na projekty spolufinancované z prostředků Evropské unie*. Praha: Transparency International - Česká republika, 2016. ISBN 978-80-87123-28-7.
- NOVOTNÝ, V., K. KLÍMA, K. KRÁLIKOVÁ a L. DUDOR. *Veřejná správa v zemích Visegrádské čtyřky: (Česká republika, Maďarsko, Polská republika, Slovenská republika)*. Praha: Leges, 2017. 189 s. ISBN 978-80-7502-215-8.
- ROSE-ACKERMAN, Susan and Bonnie J. PALIFFKA. *Corruption and government: causes, consequences, and reform*. 2nd ed. New York: Cambridge University Press, 2016. ISBN 978 1-107-08120-8.

Formální náležitosti a rozsah diplomové práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí diplomové práce: **doc. Ing. Martina Halásková, Ph.D.**

Datum zadání: 23.11.2018
Datum odevzdání: 26.04.2019

doc. Ing. Petr Tománek, CSc.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Zdeněk Zmeškal
děkan fakulty

Prohlašuji, že jsem celou diplomovou práci, včetně všech příloh vypracovala samostatně.

V Ostravě dne 24. 4. 2019

Bc. Petra Solařová

Ráda bych na tomto místě poděkovala mé vedoucí doc. Ing. Martině Haláskové, Ph.D.
za cenné připomínky, rady a čas věnovaný při vypracování mé diplomové práce.

Obsah

1 Úvod	5
2 Korupce ve veřejné správě a veřejném sektoru	7
2.1 Charakteristika korupce	7
2.1.1 Druhy korupce	9
2.1.2 Formy korupce	10
2.2 Oblasti výskytu korupce	11
2.2.1 Korupce v soukromém a veřejném sektoru	11
2.2.2 Oblasti výskytu korupce ve veřejném a soukromém sektoru	13
2.3 Způsoby měření korupce	14
2.4 Organizace bojující proti korupci	19
3 Analýza korupčního jednání v České republice	26
3.1 Měření korupce	26
3.1.1 Index vnímání korupce CPI	26
3.1.2 Globální barometr korupce	29
3.1.3 Celosvětové indikátory správy WGI	31
3.2 Počet zjištěných a objasněných případů korupce v České republice v letech 2012-2017	32
3.3 Dotazníkové šetření na vnímání korupce v České republice	35
4 Hodnocení korupce a protikorupčních opatření v České republice a ve vybraných zemích EU	42
4.1 Hodnocení V4 pomocí jednotlivých ukazatelů korupce	42
4.1.1 Index vnímání korupce CPI	42
4.1.2 Globální barometr korupce	45
4.1.3 Eurobarometr	47
4.2 Vztah vybraných ukazatelů s indexem vnímání korupce CPI v EU s použitím korelační analýzy	50
4.2.1 Vztah HDP a CPI	51
4.2.2 Vztah veřejných výdajů a CPI	53
4.3 Zhodnocení protikorupční politiky ČR	54
4.3.1 Zhodnocení strategie vlády v boji proti korupci v ČR na období let 2011 a 2012	56
4.3.2 Zhodnocení strategie vlády v boji proti korupci v ČR na období let 2013 a 2014	58
4.3.3 Zhodnocení koncepce boje s korupcí v ČR na léta 2015 až 2017	61
5 Závěr	66
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	68
SEZNAM ZKRATEK	73
PROHLÁŠENÍ O VYUŽITÍ VÝSLEDKŮ DIPLOMOVÉ PRÁCE	
SEZNAM PŘÍLOH	

PŘÍLOHY

1 Úvod

Korupce, jako celosvětový fenomén, je jedním z nejdiskutovanějších témat dnešní doby, proti kterému je nutné bojovat. Korupce není problémem pouze České republiky. Je to jev, který se vyskytuje více, či méně ve všech zemích po celém světě. Tento problém zasahuje již do všech oblastí života společnosti a stává se tak jeho součástí. Korupční jednání můžeme nalézt jak ve veřejném, tak i v soukromém sektoru. Avšak při srovnání těchto dvou prostředí lze říci, že se korupce objevuje častěji v sektoru veřejném. Jelikož je korupce jev skrytý, nesnadno se dokazuje, tudíž ji není možné přesně změřit. Eliminace korupce není snadná, a proto se stává prioritou a dlouhodobým cílem vlád po celém světě. Proti korupci se snaží bojovat mnoho mezinárodních organizací i organizací na národní úrovni. Nejznámější nevládní organizací, která se snaží bojovat s korupcí v České republice, je Transparency International. Tato organizace, kromě své publikační činnosti, přibližuje veřejnosti problematiku korupce, prosazuje systémové změny v oblasti legislativy a vydává každoročně index vnímání korupce CPI.

Cílem diplomové práce je zhodnotit stav korupce v České republice se zaměřením na její měření a protikorupční opatření za období 2012 až 2017 a srovnání korupce s vybranými zeměmi EU. Jako srovnávací vzorek je zvoleno kromě České republiky, Polsko, Maďarsko a Slovensko. Aliance států střední Evropy tvoří Visegrádskou čtyřku a jsou si blízké nejen historicky, ale i ekonomicky a politicky.

Pro naplnění cíle jsou v diplomové práci jsou ověřovány dvě hypotézy. První hypotéza vychází z předpokladu, že v České republice stanovené priority v protikorupčních strategiích za období 2011 až 2017 jsou ze 70 % splněny. Druhá hypotéza tvrdí, že země Visegrádského společenství se pohybují při hodnocení indexu vnímání korupce (CPI) pod průměrem zemí Evropské unie v období 2012 až 2017.

V teoretické části diplomové práce je využívána především metoda rešerše odborné literatury a deduktivní metoda, prostřednictvím které je obecně formulován teoretický výklad. V empirické části práce je výchozí metodou pro naplnění cíle diplomové práce komparativní analýza a analýza časových řad, pomocí které budou hodnoceny jednotlivé ukazatele korupce (Index vnímání korupce CPI, Globální barometr korupce GCB, Celosvětové indikátory správy WGI, Eurobarometr) v časovém období 2012 až 2017. Korelační analýza bude zkoumat možný vzájemný vztah hrubého domácího produktu, veřejných výdajů a vnímání korupce

(CPI). Dotazník, jako metoda kvantitativního výzkumu, zjistí obecný pohled veřejnosti na korupci. Indukce a dedukce je využívána při vyvozování závěrů ze zjištěných skutečností.

Diplomová práce je členěna do pěti základních kapitol, první kapitolou je úvod a poslední závěr. Druhá kapitola se věnuje definování základních pojmů z oblasti korupce, teoretickému vymezení jednotlivých druhů, typů a forem korupce, oblastem výskytu korupce a následně mapuje vybrané ukazatele korupce. Závěrem této kapitoly jsou představeny organizace na národní i mezinárodní úrovni, které bojují proti korupci.

Třetí kapitola se věnuje samotné České republice a způsobům měření korupce s využitím tří ukazatelů (Index vnímání korupce CPI, Globální barometr korupce GCB a Celosvětové indikátory správy WGI). Součástí třetí kapitoly je dotazníkové šetření, jehož cílem je zjistit pohled veřejnosti České republiky na korupci a jejich osobní zkušenosti s tímto jevem.

Čtvrtá kapitola porovnává vybrané způsoby měření korupce (CPI, GCB, Eurobarometr) v České republice, Polsku, Maďarsku a na Slovensku. Následně je sledován vzájemný vztah indexu CPI s HDP a s veřejnými výdaji. V rámci České republiky je zhodnoceno plnění protikorupčních strategií za období 2011-2017.

Diplomová práce byla zpracována za pomoci odborné knižní literatury, protikorupčních dokumentů vlády, statistik Policie ČR, aktuální legislativy a statistik od Transparency International a Světové banky.

2 Korupce ve veřejné správě a veřejném sektoru

Korupce není problémem pouze dnešní doby. První zmínky o tomto celosvětovém problému sahají až do doby starověkého Egypta, Mezopotámie, Řecka či antického Říma. Obdarovávání mocných panovníků patřilo v té době k tradici, prostřednictvím které se lidé snažili dostat do přízně vlivných. Písemnou zmínku o korupci nalezneme také v Bibli, přesněji ve Starém zákoně. V knize Exodus se uvádí „*Nepřijímej úplatek, neboť úplatek zaslepuje i vidoucí a převrací i slova poctivých.*“ (Bible, 2018). Tyto náboženské zákony lze zařadit mezi první písemné zmínky, které odsuzovaly úplatky.

Abychom byli schopni korupci hodnotit, je nezbytné ji definovat. V odborné literatuře nalezneme velké množství definic, avšak neexistuje žádná obecně uznávaná definice. Korupci můžeme vnímat na vysoké úrovni, tedy z pozice politiků, na střední úrovni se podílejí na korupci firmy a na úrovni jednotlivců, ve smyslu široké veřejnosti.

2.1 Charakteristika korupce

Jednomyslné sjednocené pojetí definice korupce neexistuje. Je to způsobeno také tím, že to, co je někde považováno za korupci, je jinde naprosto běžná věc. Rozdíly můžeme spatřovat například ve skutkové podstatě trestných činů. V jedné zemi může být považováno za trestné pouhé získání prospěchu státními úředníky, které může mít různou povahu. Naopak v zemi druhé je zapotřebí prokázat, že tento prospěch nebyl v souladu s plněním povinností státních úředníků (David, 2007). Jednotlivé definice se liší postojem autorů a jednotlivých institucí, kteří na korupci nahlíží různě a pokouší se tento fenomén formulovat. V české literatuře se korupci věnuje velké množství autorů, mezi které například patří Frič (1999), Volejníková (2007), Chmelík (2011), Ryska a Průša (2013).

Nejčastěji je korupce ve veřejném sektoru v odborné literatuře definována jako využívání veřejné moci pro soukromý prospěch. Definice nemá na mysli pouze peněžní úplatek, ale pojímá korupci i jako případ vzájemné protislužby, kde nemusí nutně docházet k žádné peněžní transakci (Ryska, Průša, 2013).

Vlastní definici si zformulovala i nevládní organizace Transparency International ČR (2011), podle které „*Korupci lze definovat jako zneužití svěřených pravomocí za účelem získání nezaslouženého osobního (soukromého) prospěchu.*“ Tato definice pak nahlíží na korupci pouze ze strany korumpovaného, nikoliv však korumpujícího.

Jeden z pohledů na definici uvádí Generální finanční ředitelství ČR, která zní „*Korupci lze charakterizovat jako vztah mezi dvěma subjekty, ať jednotlivci nebo institucemi, z nichž jeden nabízí a většinou i poskytuje druhému určitou formu odměny za poskytnutí či příslib neoprávněné výhody. Druhý pak očekává, že za tuto poskytnutou výhodu mu bude slíbená materiální či nemateriální odměna poskytnuta.*“ (Interní protikorupční program Finanční správy ČR, 2014).

Nadační fond proti korupci (2018) definuje korupci z pohledu veřejného sektoru a uvádí, že „*Korupce je zneužití postu či pravomocí v politice a veřejné správě pro dosažení nezaslouženého soukromého zisku a jde o nejhorší formu krádeže. Krádeže, která se stala společensky přijatelným „zločinem bez rizika“.*“

CHMELÍK (2011, s. 15) ve své knize uvádí, že: „*V běžném, obecném slova smyslu, lze korupci označit jednání, kterým se na určitou osobu působí různými prostředky, zpravidla prostými přímého fyzického násilí, aby osoba jednala buď proti dobrým mravům, nebo proti svým úředním nebo morálním povinnostem. Při uplatnění násilných prostředků by takové jednání mohlo mít charakter vydírání, útisku apod. Nejčastějšími prostředky, přes které je působeno na subjekt, jsou samozřejmě peníze, stále častěji jsou však využívány jiné hmotné výhody, ale také výhody mocenské.*“ Tato autorova definice naznačuje, že korupce obsahuje více skutkových podstat trestných činů.

DAVID (2007, s. 16) se pokusil o zpřesnění definice a uvádí, že „*Korupce je jednání, při němž se vzájemně projevuje vůle dvou stran (mohou to být jednotlivci, skupiny lidí, instituce, představitelé státu), podle níž jedna strana (korumpující) poskytuje odměnu hmotného či nemateriálního charakteru za to, že jí druhá (korumpovaná) zajistí neoprávněné a jí požadované výhody.*“

Ačkoliv žádná z výše uvedených definic není oficiální a každá z nich působí odlišně, v zásadě si neodporují a snaží se popsat ten stejný jev.

Při definování korupce je důležité vymezit nově vzniklé vztahy, tedy správně pojmenovat subjekty korupce. Subjekty korupce jsou nejen osoby, které korupčně jednají, ale i osoby, které jsou tímto jednáním dotčeni. Za korumpujícího můžeme označit osobu, kterou je nabídnuta úplata, prospěch nebo protislužba. Korumpovaný je osoba přijímající úplatu, prospěch nebo protislužbu. Subjektem korupce je také poškozený. Poškozeným může být jednatel, avšak spíše hovoříme o celé společnosti, na kterou toto jednání mělo negativní dopad.

2.1.1 Druhy korupce

V literatuře existuje velké množství druhů a forem korupce. Každý autor uvádí jiné členění a pohled na tuto problematiku. Proto budou v následujícím textu vybrány, dle mého názoru, ty nejdůležitější druhy a formy korupce.

Ve veřejném sektoru můžeme korupci dělit na byrokratickou a politickou. **Byrokratická korupce** je především dílem státních úředníků (Hope, 1985). Jedná se většinou o případy, kdy úředník přijme úplatek za protislužbu, kterou je například potřebné povolení pro uplácejícího, tedy tzv. černý trh s razítky. Mimo státních úředníků se tato korupce může týkat také lékařů veřejných zdravotních zařízení nebo policistů.

Byrokratická korupce má své specifické znaky, které můžeme označit jako:

- užití moci mimo předpisy,
- statek nabízený úředníkem,
- reciprocita,
- dopad na ekonomickou rovnováhu (Ryska, Průša, 2013).

Korupci, v případě zneužití moci svěřené úředníkům, řadíme do šedé ekonomiky. Služba od úředníka, který má v rozhodovací pravomoci určitou volnost, jenž uplácející za úplatu využil, nemusí být vždy v rozporu se zákonem, ale pouze pohybem v šedé zóně. Statek nabízený úředníkem chápeme jako jeho moc, díky které může rozhodovat například o různých povoleních a licencích. V případě reciprocity neboli vzájemnosti, očekává úředník za své rozhodnutí ve prospěch občana jistou výhodu. Posledním znakem byrokratické korupce je obecné působení korupce na ekonomickou rovnováhu, z pohledu ovlivňování nabídky a poptávky po veřejných statcích (Rose-Ackerman, 1978).

Politická korupce je těžko prokazatelná. Tento typ korupce se netýká pouze zákonodárců v Parlamentu ČR, ale také volených členů územních samospráv. Nastává například tehdy, když se politik snaží o přijetí takového zákona, který má zvýhodnit pouze určitou zájmovou skupinu, která na oplátku poskytne finance politikově straně (Ryska, Průša, 2013).

2.1.2 Formy korupce

Volejníková (2007) rozlišuje dle formy korupci na malou a velkou. Za korupci malého rozsahu můžeme považovat korupci byrokratickou. **Malá korupce** je často spojována s podplácením policistů nebo úředníků, kteří vykonávají svou profesi na úřadech na nižším a středním stupni správy. Jedná se o korupci malého rozsahu, která je často spojována s činností samosprávných celků, ale i státní správy. Úplatky poskytované v rámci malé korupce nepřevyšují částky v řádech tisíců korun (Volejníková, 2007). Tyto drobné úplatky nemají korumpujícímu poskytnout obzvlášť velkou výhodu, spíše se jedná o jakési usnadnění každodenního života. Dalším charakteristickým znakem je velké množství aktérů, kteří tuto formu korupčního jednání vykonávají. Přestože není považována za nebezpečnou, svým velkým počtem aktérů může napáchat i škody větší, než korupce velká (van Schoor, 2017).

Velká korupce není tak častým jevem jako korupce malá, ale vyznačuje se negativním dopadem na celou společnost (Brabcová, 2002). Jedná se o korupci, která je organizovaná, a proto také těžko odhalitelná. Úplatky spjaté s velkou korupcí se pohybují v řádech milionů korun. Zasahuje do politické sféry a týká se především vysoce postavených veřejných činitelů. (van Schoor, 2017). Aktéři tohoto korupčního jednání získávají prospěch prostřednictvím ovlivňování veřejných zakázek, udělování licencí, obchodování s veřejnými zdroji a mnoha dalších.

Pro interpretaci korupce v širším slova smyslu je nezbytné charakterizovat další možné formy korupce. Společným prvkem těchto forem je skutečnost, že osobám, kterých se tato skutečnost týká, plyne určitý prospěch či výhoda na kterou nemají nárok. Prospěch či výhoda nemusí mít nutně finanční podobu (Volejníková, 2007). Může se jednat například o prospěch ve smyslu kariérního postupu nebo přístup k větší moci při rozhodování. **Klientismus** je často spojován s protekcí. Jedná se o nerovný vztah mezi patronem a na něm závislých klientech, kteří jsou často zvýhodňováni na základě vztahů mezi nimi. Vztah je udržován dobrovolně oběma stranami, které mají vůči sobě jisté povinnosti. Patron udržuje nad svými klienty ochranu, kteří svou loajalitou umocňují jeho vliv. Tato klientská síť disponuje vlastními pravidly, pomocí kterých dosahují společných cílů (Brinkerhoff, Goldsmith, 2002).

Nepotismus je způsob uplatňování moci, pomocí které vlivný jedinec dosazuje své příbuzné a známé do atraktivních a společensky významných pozic. Pozice jsou tak obsazovány na základě rodinných či přátelských vazeb namísto transparentního výběrového řízení (Frič, 1999). Nepotismus může být uplatňován ve veřejném sektoru na úrovni státu, ale

i v soukromém sektoru v různých podnicích. Smyslem nepotismu má být snazší kontrola a možnost ovlivnění prostřednictvím příbuzných a známých. **Prodej pozic** vykonává jedinec, jehož postavení mu umožňuje rozhodovat o personální oblasti. Pracovní místo následně získá ta osoba, která poskytne nevýhodnější nabídku (Volejníková, 2007).

Termíny lobbying a střet zájmů nutně neznamenají ilegální činnost, avšak mohou úzce souviset s korupcí. Termín **lobbying** se poprvé objevil v USA, kde také získal svůj název. Jedná se o prosazování zájmů určité skupiny osob, které je v souladu se zákony a etikou. Lobbyisté prosazují své zájmy u takových činitelů, kteří disponují pravomocí a kompetencí státní moci. Přinášejí důležité informace, které pomáhají těm, kteří rozhodují. Jak již bylo zmíněno výše, jedná se o čistě legální činnost (Müller, Laboutková, Vymětal, 2010). Avšak existuje riziko, že lobbyisté při prosazování svých záměrů využijí korupčního jednání. V České republice, na rozdíl od jiných států, prozatím neexistuje legislativa, která by lobbying upravovala. Proto by lobbování mělo probíhat podle určitých etických zásad. Jejich činnost by měla být transparentní a důvěrná s možností kontroly. **Střet zájmů** nastává u osob, které se při výkonu svého povolání nebo funkce dostávají do rozporu se soukromým zájmem osoby. I když toto chování není korupčním, představuje stav zvýšeného rizika možné korupce. Ke střetu zájmů dochází u veřejných činitelů, ale i soukromých subjektů, kteří jsou v blízkém vztahu s těmito veřejnými činiteli (Štička, 2008).

2.2 Oblasti výskytu korupce

Korupce se nachází jak ve veřejném sektoru, tak i v soukromém sektoru. V každém ze sektorů je však považována za jiný druh problému. Ať už se jedná o státní zaměstnance nebo manažery a zaměstnance firem, v obou těchto sektorech dochází k zneužívání svěřených pravomocí ve vlastní prospěch.

2.2.1 Korupce v soukromém a veřejném sektoru

Korupce je věcí soukromého i veřejného sektoru, avšak důsledky tohoto činu jsou v jednotlivých sektorech diametrálně odlišné. **Korupce v soukromém sektoru** přechází v určitých případech do charakteru krádeže. Jedná se o případy, kdy manažer firmy za úplatu zvolí nevýhodného dodavatele, což snižuje bohatství majitele firmy (Dančák, Hloušek,

Šimíček, 2006). Tato situace se netýká pouze manažerů. Korupčního jednání se mohou dopouštět i zaměstnanci firmy, kteří svým špatným rozhodnutím mohou majiteli snižovat zisk. Aby majitel zabránil tomuto okrádání jeho firmy, musí soustředit velkou pozornost také na vnitřní kontroly. Úniku financí z firmy zabrání častá komunikace mezi managementem a majitelem, který se pravidelně informuje o finančním zdraví firmy (Ryska, Průša, 2013). Soukromý sektor se od veřejného liší tím, že zde je možné pomocí zisku říci, zda manažeři rozhodují v souladu s cílem majitele.

Stát skrze zákony, které vytváří se stává monopolním poskytovatelem specifických služeb, které nelze získat v soukromém sektoru. **Veřejný sektor** tak získává výsadu, na základě které vytváří poptávku po úředních rozhodnutích. V jeho monopolním postavení může pouze veřejný sektor rozhodovat o udělení patentů, povolení, licencí, koncesí a mnoha dalších (Ryska, Průša, 2013). Tato poptávka po razítku dává jistou výhodu úředníkům, kteří mohou za úplatu rozhodnout v dané věci v kratším časovém horizontu, než je obvyklé.

Častěji pro média zajímavá jsou ve veřejném sektoru rozhodnutí o přidělení státní zakázky. Zde se stává stát poptávajícím po službách soukromých firem. Je-li přidělení takové zakázky pro firmu lukrativní, vyvolá firma poptávku po rozhodnutí úředníka ve prospěch firmy a zde vzniká prostor pro úplatky (Dančák, Hloušek, Šimíček, 2006). Výběr takovéto firmy však není možné brát jako škodu způsobenou státem. Pokud úředník zvolí za úplatu dražší variantu, neznamená to tedy, že tato varianta nemůže být také výhodnější pro veřejnost. Korupce tedy pouze úředníkovi napomohla v jeho rozhodování. Rozhodnutí úředníka o projektech nelze považovat za správné nebo špatné, protože neexistuje správná šablona, jak má úředník v daných situacích rozhodovat, je to jen na jeho subjektivním pocitu. RYSKA a PRŮŠA (2013, s. 39) tvrdí, že „*Na korupci nelze z ekonomického pohledu nahlížet a priori negativně či pozitivně, protože „správný projekt“ za „správnou cenu“ ve státním sektoru neexistuje.*“. Proto také můžeme na korupci ve státních zakázkách nahlížet jako na aukci, při které nejvyšší cena vítězí.

Veřejný sektor se také liší od soukromého sektoru absencí vlastníka. Stát ani úřady nemají vlastníka, který by vyžadoval ziskovost a hospodárnost na principu zisku a ztráty. Proto nejsou státní zaměstnanci motivováni k efektivnímu hospodaření. V literatuře se objevu názor, že stát můžeme považovat za akciovou společnost a voliče za akcionáře (Ryska, Průša, 2013). Řízení státu by tedy mělo být obdobné jako u velké akciové firmy, neboť voliči na pozici akcionářů rozhodují o vedení státu stejně jako je tomu u akcionářů. Odpůrci tohoto

názoru však namítají, že aby mohl být volič přirovnán k vlastníkovu firmy, musí mít stejná práva jako vlastník, což je nemožné. Každý volič by musel mít možnost vzdát se vlastnictví, popřípadě prodat jeho podíl, nebo také jej navýšit. Není také možné opustit stát jako organizaci, neboť volič je vázán závazky ke státu a daňovým břemenem (Ryska, Průša, 2013). Ve veřejném sektoru nelze změřit efektivnost jeho hospodaření, proto je korupce v tomto sektoru závažným problémem, který se těžko odkrývá.

2.2.2 Oblasti výskytu korupce ve veřejném a soukromém sektoru

Korupce ve zdravotnictví je velmi obsáhlé téma. Je všeobecně známo, že lékaři, kteří spolupracují s farmaceutickými firmami se často uchylují k předepisování léků určitých firem, které jim poskytují nějakou výhodu. Touto výhodou nemusí být peněžní úplatek, ale může mít podobu zaplacením drahé dovolené či jiného hodnotného dárku. Tyto situace můžeme vidět také v lékárnách, kde je nám nabízen mnohdy pouze sortiment od jednoho výrobce. Farmaceutické firmy tak často činí z důvodu získání výhody na trhu s léky. Korupce existuje také mezi lékařem a pacientem (Transparency International ČR, 2006). Poskytování drobných úplatků ve formě lahve či bonboniéry jsou sice z některých pohledů korupcí, ale ne až tak závažnou. Daleko horší je uplácení, kdy pacienti často lékařům platí hotově, bez faktury, přímo na ruku (Hospodářské noviny, 2014). Často k tomuto jevu dochází u operací, na které jsou dlouhé pořadníky. Pacient při náznaku lékaře, že je možné operaci uspíšit, je ochoten zaplatit i částky v řádech sta tisíců. Jednou z příčin korupce v českém zdravotnictví může být špatné odměňování českých lékařů, kteří oproti lékařům v zahraničí pobírají nižší částky.

Korupce ve školství je velmi závažný celospolečenský problém. Mnoho studentů v dnešní době již nenosí pouze květiny nebo bonboniéru při příležitosti konce školního roku a jiných událostech. Celá řada učitelů přijímá od svých žáků v průběhu celého školního roku hodnotné a mnohdy i hodnotnější dárky. Je důležité si uvědomit, že většina učitelů jsou zaměstnanci veřejného sektoru a jsou za svou práci placeni ze státního rozpočtu (Česká justice, 2017). V podstatě se tedy neliší ničím od zaměstnanců na úřadech a jiných postech veřejného sektoru, u kterých by se takové přijetí hodnotnějšího daru vnímalo jako trestný čin přijetí úplatku či zneužití pravomoci úřední osoby. Další otázkou v oblasti korupce ve školství jsou sponzorské dary od rodičů studentů či přijímací řízení na školách. Stále se na vysokých či středních školách najdou uchazeči, kteří byli přijati na základě úplatku, a nikoliv podle

přijímacích zkoušek. Pro omezení těchto korupčních praktik u přijímacích řízení je nutná jejich větší transparentnost (Matějů, Simonová, 2005).

Korupce ve sportu není žádnou novinkou. Sport již dávno není pouze zábavou či příležitostí k pohybu, stal se z něj výnosný obchod. Existuje mnoho kauz spojených s uplácením rozhodčích, ať už ve fotbale, či jiných oblastech sportu (Bureš, 2009). Sport představuje korupční příležitost, kde ovlivněním výsledku je možné získat značnou výhodu. Nezbytnou součástí tohoto obchodního odvětví jsou sponzoři a sázkové kanceláře, díky kterým se ve sportu točí velké peníze, což přitahuje organizovaný zločin (Vantuch, 2008).

Korupce v médiích není až tak rozsáhlým jevem jako je tomu v jiných oblastech, přesto je velmi nebezpečná. Předmětem korupčního chování v oblasti médií může být úplatek za možnost ovlivňování či utajení informací, které by mohly mít na některé osoby špatný dopad (Vantuch, 2008). Média, jako poskytovatelé informací různého charakteru, tak často disponují výnosným obchodním artiklem, o který je velký zájem.

Stále častěji se mluví i o **korupci v policii**. Přestože by policie měla s korupcí bojovat a odhalovat ji, častokrát sní bývá spojována v negativním smyslu. Jednání policisty, jako veřejného činitele, by mělo být v souladu se zákonem a zájmem veřejnosti. Proto je takové jednání u policie o to více znepokojivé a společensky zavrženíhodné. Policista, který přijme úplatek, porušuje rovnost osob před zákonem, neboť je zvýhodněna jedna osoba před ostatními. Korupční jednání policistů může být způsobeno existenční nejistotou, ale také špatnou personální politikou (Vantuch, 2008). Z důvodu plošného podstavu policistů dochází při přijímání nových členů spíše k náboru než výběru těch nejlepších.

2.3 Způsoby měření korupce

Korupce je z principu skrytá a nedá se reálně měřit. Přirozeně příjemce úplatku nemá potřebu tuto skutečnost ohlašovat. Při měření korupce musíme tedy využívat nepřímé metody, pomocí kterých můžeme analyzovat stav korupce. Aby byla měření co nejpřesnější, je důležité zaměřit se na kvalitu sestavování indexů.

Informace o korupci je možné shromažďovat a vyhodnocovat několika způsoby. První skupinu tvoří **expertní hodnocení**. Za experty můžeme považovat například konzultanty různých mezinárodních institucí nebo ratingové agentury. Příkladem expertního hodnocení je

index ICRG (International Country Risk Guide) od organizace Political Risk Services nebo index GM (Governance Matters) od Světové banky. Druhá skupina zahrnuje **průzkumy veřejných mínění**. Jednotlivé průzkumy jsou prováděny šetřením v rámci firem či obyvatel. Tyto průzkumy však mohou být nepřesné, neboť účastníci průzkumů mohou být ovlivněny aktuální ekonomickou a politickou situací v jednotlivých zemích. Průzkumem veřejného mínění je například Globální barometr korupce nebo také Index plátců úplatků, které zveřejňuje organizace Transparency International (Transparency International, 2018). Další skupinou jsou **složené indexy**, které jsou vytvořeny sloučením více již existujících ukazatelů. V současné době je neznámějším složeným indexem Index vnímání korupce (CPI) od Transparency International. Poslední skupina vychází z **objektivních dat**. Tyto indikátory jsou tvořeny na základě kardinálních odhadů rozsahu korupce. Jsou zde zkoumány zkušenosti firem s uplácením veřejných činitelů. Objektivních dat využívá například Neumanův index nebo index V4 (Wei, 2001).

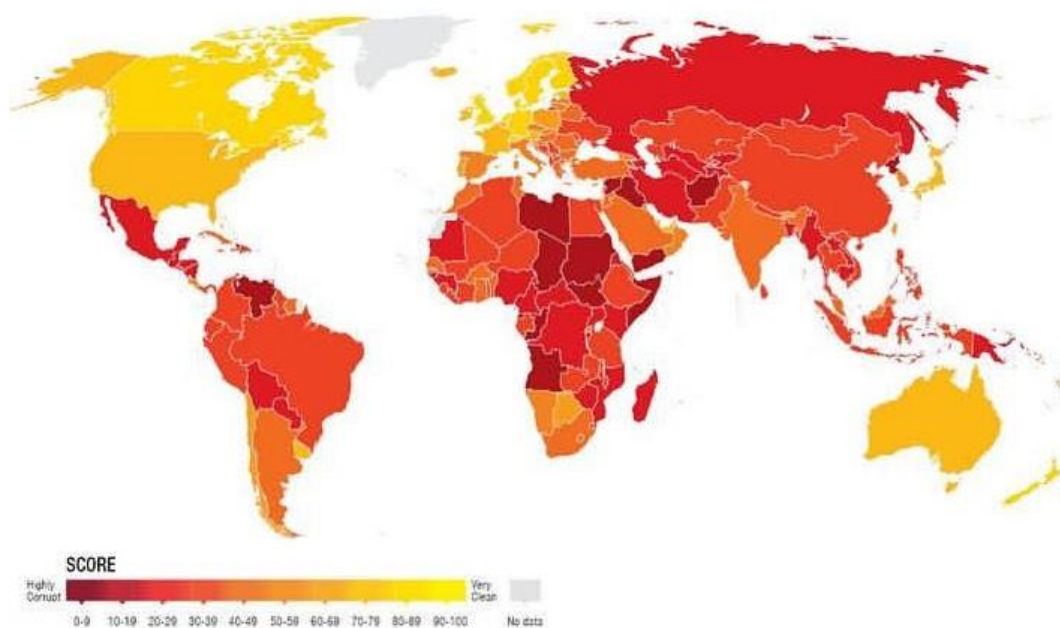
1) Index vnímání korupce CPI

Stáří Indexu vnímání korupce od Transparency International se datuje do roku 1995, kdy byl poprvé publikován. Tento index posuzuje, jak je vnímána korupce ve veřejném sektoru, a to na základě 13 zdrojů od 12 nezávislých mezinárodních institucí, které mapují korupci během posledních dvou let a následně sestavují žebříček ve 180 zemích po celém světě. Index vnímání korupce je nejčastěji používaný ukazatel korupce na světě. Posuzuje výkonost policie, soudů a médií při odhalování korupce. Výzkum probíhá mezi veřejností, která má možnost se s korupcí skutečně setkat. Jedná se především o politiky, úředníky, podnikatele, experty a analytiku. V roce 2012 Transparency International změnil metodiku výpočtu i výslednou škálu, která do té doby byla na stupnici 0-10. Nová metodika umožňuje srovnávání indexu v čase, což nebylo možné před rokem 2012. Nyní Transparency International používá pro vyjádření indexu škálu od 0 do 100, kde 0 představuje vysokou míru korupce a 100 nízkou míru korupce (Transparency International, 2018).

K výpočtu indexu je nutné vybrat zdroj dat, který splňuje daná kritéria. Aby byl zdroj vnímán jako kvalitní, musí být data sestavena odborníky z důvěryhodných institucí, kteří předkládají výsledky minimálně jednou za dva roky. Data musí být vytvářena podle platné metodologie, která hodnotí vnímání korupce ve veřejném sektoru a musí být porovnatelná mezi jednotlivými zeměmi. Každá země musí být posuzována nejméně třemi zdroji

(Transparency International, 2018). Výsledná zdrojová data se standardizují tak, že po odečtení průměru se vydělí standardní odchylkou. Aby byly výsledky porovnatelné v čase, používá se průměr a odchylka z výsledků za rok 2012. Výsledný Index vnímání korupce se vypočítá jako průměr všech standardizovaných výsledků, které jsou dostupné za konkrétní zemi (Transparency International, 2018).

Obr. 2.1 Index vnímání korupce ve světě

Zdroj: Převzaté z Transparency International (2018)

Z Obr. 2.1 je patrné, že nejvíce je korupce vnímána v Latinské Americe, Africe a Asii. Světlá místa na mapě, která prezentují oblasti s nízkou korupcí zahrnují Severní Ameriku, severní Evropu a Austrálii.

2) Globální barometr korupce GCB

Globální barometr korupce je průzkumem veřejného mínění, který zveřejňuje organizace Transparency International jednou ročně. Výzkum zajišťuje pro TI mezinárodní agentura Gallup International a dalších 15 výzkumných agentur. Poprvé byly výsledky průzkumu zveřejněny v roce 2003 (Transparency International, 2018). Cílem GCB je zjistit, jaké osobní zkušenosti s úplatkářstvím má široká veřejnost a jak pohlíží na korupci v daných

oblastech. Velkou výhodou průzkumu je jednotná metodika, která umožňuje srovnávání jak v čase, tak i v místě. Výsledný ukazatel dosahuje hodnot v rozpětí 1 až 5, kde 1 představuje sektor, ve kterém se korupce nevyskytuje a 5 sektor, který je extrémně zkorumpovaný. Průzkum probíhá osobním setkáním, telefonickým rozhovorem nebo online dotazováním s respondenty staršími šestnácti let. V období mezi roky 2014 až 2017 se dotazování zúčastnilo 162 136 respondentů ze 119 zemí po celém světě (Transparency International, 2018).

3) Index plátců úplatků BPI

Index plátců úplatků zveřejnila TI poprvé v roce 1999. Index je vypracováván nepravidelně, poslední zveřejněný průzkum pochází z roku 2011. Hodnocení korupce je založeno na průzkumu manažerů firem exportujících do zahraničí (Volejníková, 2007). Výsledkem indexu je seřazení exportujících zemí světa podle jejich náchylnosti k poskytování úplatků. BPI nabývá hodnoty v intervalu 0 až 10. Hodnota 10 přitom představuje stát, který exportuje bez korupce. Šetření provádí organizace Gallup International, stejně jako tomu bylo u Globálního barometru korupce (Transparency International, 2018).

4) Corruption Index ICRG (International Country Risk Guide)

ICRG je vydáván pro 140 zemí měsíčně a pro dalších 26 zemí ročně. Model ICRG byl vytvořen v roce 1980 společností The PRS Group. Na základě expertního šetření hodnotí výskyt politického, finančního a ekonomického rizika v jednotlivých zemích, k jejichž posouzení používá více než 30 proměnných (The PRS Group, 2019).

Odborníci sestavující ICRG shromažďují politické, finanční a ekonomické údaje, které následně převádějí na rizikové body pro každou jednotlivou rizikovou složku. Hodnocení politického rizika je prováděno subjektivní analýzou dostupných informací a v součtu disponuje maximálně stem bodů. Finanční a ekonomické riziko je hodnoceno maximálně 50 body pouze na základě objektivních údajů. Součástí politického rizika je i hodnocení korupce v politickém systému, které nabývá hodnot v rozpětí 0 až 6 bodů. Zaměřují se především na korupci ve formě nadměrného sponzorství, nepotismu, financování politických stran a podezřelých vazeb mezi politiky a soukromými podniky. Výsledný index umožňuje porovnávat různé typy rizik v jednotlivých státech (The PRS Group, 2019).

5) Celosvětové indikátory správy WGI (Worldwide Governance Indicators)

Indexy vznikly v roce 1996 Světovou bankou a zahrnují přes 200 zemí. Od roku 2002 jsou zveřejňovány každoročně. WGI vychází z průzkumů, které zpracovaly organizace z celého světa. Dotazovanými byli domácnosti, firmy, ale i odborníci. Dle WB (2019) a Volejníkové (2007) zahrnují šest kompozitních indexů, které se orientují na různé oblasti správy:

- Úroveň demokracie, politická práva a svobody, nezávislost médií,
- Politická stabilita a absence násilí,
- Výkonnost vlády,
- Kvalita regulací, měření dopadů cenové regulace, bankovního dohledu, regulace zahraničního obchodu,
- Vláda práva, dopad kriminality, efektivnost a předvídatelnost soudních rozhodnutí,
- Kontrola korupce.

Tento způsob hodnocení je založen na vnímání korupce, ve kterém byli respondenti dotazováni na otázky týkající se například poskytování úplatků v soukromém sektoru, důvěru v poctivost politiků, závažnost korupce v dané zemi apod. Výsledky jednotlivých indexů se pohybují na stupnici od -2,5 do 2,5. Hodnota 2,5 prezentuje nejlepší vnímání dané složky WGI. Z jednotlivých složek se nakonec vytvoří prostý průměr, jehož výsledkem bude souhrnný index WGI, který odráží celkovou situaci kvality správy (The World Bank, 2019). Výhodou tohoto indexu je dlouhodobá srovnatelnost zveřejňovaných dat.

6) Index veřejné integrity IPI (Index of Public Integrity)

Cílem Indexu veřejné integrity je poskytnout informace o stavu kontroly korupce a jeho výskytu ve 109 zemích. Skládá se z šesti složek, kterými jsou nezávislost soudů, administrativní zátěž, obchodní otevřenost, transparentnost rozpočtů, e-občanství a svoboda tisku. Index zveřejňuje European Research Centre for Anti-Corruption and State-Building (ERCAS). Každá posuzovaná složka nabývá hodnot v rozmezí 1 až 10, kde číslo 10 představuje nejlepší výkon v dané oblasti. Výsledný IPI je vypočítán na základě váženého průměru všech složek (Index of Public Integrity, 2019).

7) Eurobarometr

Eurobarometr jsou průzkumy veřejného mínění, které nechávají od roku 1973 zpracovávat evropské orgány (European Commission, 2019). Tyto průzkumy jsou prováděny pravidelně ve všech členských zemích Evropské unie. Průzkumy pokrývají širokou škálu oblastí, pomocí kterých jsou zjišťovány názory občanů například na evropské volby, Evropský parlament, politickou a ekonomickou situaci, kulturu, budoucnost Evropy či vnímání členství v EU. Součástí Special Eurobarometru je tematický okruh korupce, pomocí kterého jsou zkoumány názory občanů na korupci v daném státě. Eurobarometr je pravidelně předkládán na plenárním zasedání Evropského parlamentu, jehož cílem je informovat poslance o klíčových problémech, které výsledky průzkumů odhalily. Výhodou Eurobarometru je jeho dlouhodobý sběr dat, který zachycuje vývoj pohledu obyvatel na EU (European Commission, 2019).

2.4 Organizace bojující proti korupci

S korupcí bojují nejen vlády po celém světě, ale i různé organizace na národní i mezinárodní úrovni. Tento boj je velmi obtížný a zdlouhavý, avšak pro správné fungování státu nezbytný. Korupce se proto stala prioritou téměř všech mezinárodních institucí, které se snaží navrhovat a zpracovávat velké množství strategií v boji proti korupci.

Na mezinárodním poli lze dělit protikorupční nástroje na tzv. hard law a soft law. **Hard law** je mezinárodní právo, které je závazné. V protikorupční oblasti jde o mezinárodní smlouvy, které jsou obdobou zákona a příslušné státy je musí akceptovat. **Soft law** představují různá doporučení, akční plány a deklarace (Manacorda, Centonze, Forti, 2014). Jedná se tedy spíše o nezávazná doporučení.

Závažnost korupce značí i zvyšující se počet organizací, které tento problém řeší na mezinárodní úrovni. Mezi nejznámější můžeme zařadit Radu Evropy, OSN, EU, OECD, Světovou banku a TI. Působnost jednotlivých organizací je specifická. Některé z organizací působí jak na národní, tak i evropské a mezinárodní úrovni (Shah, 2016).

Rada Evropy

Rada Evropy byla založena v roce 1949 na základě tzv. Londýnské dohody. Vznik této organizace měl být jakýmsi gestem sjednocené Evropy. Hlavní sídlo se nachází ve

francouzském Štrasburku. Aktuálně tvoří Radu Evropy 47 členských států a 6 pozorovatelských zemí (Rada Evropy, 2019). Česká republika se připojila k členství v roce 1991, v té době jako Československo, a v roce 1993 již jako samostatná země. Korupci se však začala systematicky věnovat až od roku 1995, kdy vytvořila Multidisciplinární skupinu proti korupci Rady Evropy, která se skládá z delegátů členských zemí a pozorovatelských států (Rada Evropy, 2019). Toto uskupení následně vypracovalo Program činnosti proti korupci, kde byly ustanoveny hlavní úkoly skupiny.

Rada Evropy vytvořila dvě mezinárodně uznávané smlouvy, pomocí kterých se snaží bojovat proti korupci. Prvním dokumentem je Trestněprávní úmluva proti korupci, ke které se Česká republika přidala podpisem v roce 1999 (Volejníková, 2007). Úmluva se věnuje skutkové podstatě trestných činů souvisejících s korupcí. Cílem dokumentu je správné trestání korupční činnosti. Úmluva jednotlivým členským státům ukládá povinnost stanovit takové sankce, které by měly odradit osoby od této trestné činnosti. Dále se také zaměřuje na urychlení stíhání subjektů korupčního jednání, které je často zdlouhavé.

Druhým dokumentem je Občanskoprávní úmluva o korupci. Česká republika podepsala dokument v roce 2000, tedy o rok později, než byla vydána (Volejníková, 2007). Z důvodu rozdílných právních úprav občanského práva v jednotlivých členských zemích není úmluva závazná, avšak každý stát by se měl danými ustanoveními řídit a implementovat je do svého právního systému. Primárním cílem úmluvy je zajištění právní ochrany osobám poškozeným korupcí.

Organizace spojených národů (OSN)

Organizace spojených národů byla založena v roce 1945. Členská základna je tvořena 193 státy světa s hlavním sídlem v New Yorku. Primárním cílem organizace je zachování mezinárodního míru a zabezpečení mezinárodní spolupráce. OSN má širokou působnost zájmů. Vyдалa dvě klíčové protikorupční smlouvy. Úmluva OSN proti korupci je považována za první celosvětový dokument v oblasti boje proti korupci. OSN v roce 2003, kdy úmluva byla podepsána, vyhlásila 9. prosinec za Mezinárodní den boje proti korupci (UNODC, 2019). Česká republika se připojila k úmluvě až v roce 2013 (Volejníková, 2007). Cílem tohoto dokumentu je zajištění efektivnějších nástrojů k prevenci a potírání korupce. Mimo jiné dokument řeší i navrácení majetku, který byl získán korupcí do země původu. Druhým dokumentem je Úmluva proti nadnárodnímu organizovanému zločinu, která byla Českou

republikou podepsána v roce 2000 (Volejníková, 2007). Základní náplní dokumentu je právní úprava spolupráce při prevenci, vyšetřování a trestním stíhání činů spojených s organizovaným zločinem, korupcí a legalizací výnosů z trestné činnosti.

Evropská unie (EU)

Evropská unie vznikla s cílem zlepšit spolupráci zemí Evropy v roce 1993 na základě Maastrichtské smlouvy. Aktuálně tvoří EU 28 evropských států, ke kterým se ČR připojila v roce 2004. Legislativa EU obsahuje mnoho nástrojů, které řeší téma korupce, ať už okrajově nebo do hloubky.

Úmluva o ochraně finančních zájmů Evropských společenství byla přijata v roce 1995 (European Commission, 2019). Smyslem tohoto dokumentu je vytvoření standardů zaměřených na oblast rozpočtových podvodů. Dalším významným dokumentem v oblasti protikorupčních mechanismů EU je Úmluva o boji proti korupci úředníků Evropských společenství nebo členských států Evropské unie, která byla přijata Radou Evropské unie v roce 1997 (Volejníková, 2007). Úmluva vznikla za účelem potlačení korupčního jednání mezi veřejnými činiteli na úrovni Evropské unie, ale i úrovni národní.

V roce 1999 byl vytvořen Evropský úřad pro boj proti podvodům (OLAF), jehož úloha spočívala v ochraně finančních zájmů EU. Jeho úkolem je v odhalování a vyšetřování podvodů, nezákonných činností a korupce v orgánech a institucích EU (European Commission, 2019).

Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD)

Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj vznikla v roce 1961 a sdružuje 36 států světa. Hlavní sídlo organizace se nachází v Paříži. Česká republika se připojila k této organizaci v roce 1995. Cílem OECD je pomáhat členským státům v oblasti ekonomického rozvoje, nezaměstnanosti a rozvojem mezinárodních finančních trhů (OECD, 2019).

Klíčovým dokumentem v boji proti korupci tohoto uskupení států je Konvence proti podplácení zahraničních veřejných činitelů v mezinárodních obchodních transakcích, kterou ČR podepsala v roce 2000 (Volejníková, 2007). Obsahem Konvence je boj proti korupci v mezinárodním obchodě a sladění podmínek hospodářské soutěže pro všechny firmy sdružených států. Na základě této úmluvy se státy zavázaly přijmout legislativní opatření, které mimo jiné ukládá stanovení sankcí při podplácení veřejných činitelů v zahraničí. Tyto

osoby následně budou stíhány v rodné zemi. Přesný typ sankce není dokumentem specifikován, avšak trvá na účinných a adekvátních trestech.

Světová banka

Světová banka vznikla v roce 1945 s cílem zajištění rozvojové pomoci a životní udržitelnosti. Sídlem Světové banky se stal Washington. Důvodem vzniku této instituce nebyl primárně boj s korupcí, avšak dnes již patří k nejvýznamnějším institucím řešící otázky v oblasti korupce. Světová banka pořádá pro široký okruh osob semináře, kurzy a školení zabývající se bojem s korupcí. Samotná organizace se snaží jít ostatním příkladem (The World Bank, 2019). Aby zabránila korupci ve svých vlastních řadách, vyvinula různá opatření upravující její činnost, která má být vykonávána na principu efektivnosti, účinnosti a transparentnosti. Dle Shah (2016) protikorupční strategie Světové banky řeší korupci v oblasti:

- předcházení korupce v projektech Světové banky,
- spolupráce se státy, vyžadující pomoc v boji proti korupci,
- korupce, jako problém celé organizace,
- mezinárodní podpora snahy o potlačení korupce.

Světová banka také disponuje dokumentem, který ji opravňuje zrušit poskytovanou půjčku tomu, kdo zní má osobní prospěch či použil korupční praktiky (Shah, 2016).

Transparency International (TI)

Transparency International je mezinárodní nezisková nevládní organizace s celosvětovou působností, jejímž posláním je omezit korupci ve světě. Od roku 1993, kdy organizace vznikla, sdružuje více než 100 národních poboček s hlavním sídlem v Berlíně (Transparency International, 2018). Dlouhodobě si udržuje postavení jedné z nejvlivnějších neziskových nevládních organizací.

Česká pobočka Transparency International patří k mezinárodní síti organizace Transparency International a vznikla v roce 1998. Současným ředitelem je David Ondračka, který je zároveň členem Mezinárodní správní rady TI. Právní forma organizace je obecně prospěšná společnost. Posláním TI ČR je mapovat stav korupce v České republice a snaha o její omezení (Transparency International ČR, 2019).

Mezi okruhy jejich práce patří:

- poskytování právního poradenství veřejnosti,
- advokační činnost,
- monitoring korupce,
- investigativní činnost,
- analytická činnost,
- vytváření a prosazování protikorupčních zákonů,
- vzdělávání v oblasti korupce a
- podpora demokratických hodnot.

Bezplatné právní poradenství poskytuje TI ČR od roku 2005. Za rok 2017 se na poradnu obrátilo 441 klientů, kteří byli dotčeni korupčním jednáním (Transparency International ČR, 2019). Dále provozují whistleblowerské centrum, které pomáhá zaměstnancům řešit korupční jednání na jejich pracovištích a chrání tyto oznamovatele korupce. Důležitou formou vzdělávání v oblasti korupce je pořádání seminářů na školách. TI se snaží na praktických příkladech a aktuálních tématech vytvářet školení a přednášky o korupci pro studenty v celé České republice.

V roce 2017 pracovalo v organizaci 9 zaměstnanců, kteří vydali 11 odborných publikací a 27 tiskových zpráv (Transparency International ČR, 2019). Transparency International každoročně zpracovává Index vnímání korupce, který slouží pro porovnávání míry korupce v mnoha zemích. Pomocí Globálního barometru korupce, TI zjišťuje osobní zkušenost veřejnosti s korupcí (Volejníková, 2007).

TI má velký rozsah působnosti, mezi které patří například oblasti týkající se veřejných zakázek, daňových rájů a střetu zájmů, a usiluje o oslovení co největšího počtu občanů. Do podvědomí veřejnosti se snaží organizace dostat i pomocí sociálních sítí. V současné době můžeme jejich aktivity sledovat, včetně webových stránek, i na Facebooku, Twitteru, Instagramu a Youtube (Transparency International ČR, 2019). TI ČR je financována z grantů a dotací od Evropské unie, od vlády ČR, Spojených států amerických, z Mezinárodního visegrádského fondu, z Nadačního fondu nezávislé žurnalistiky, ale také od soukromého sektoru a jednotlivců (Transparency International, 2019).

Vládní organizace ČR

V České republice v rámci Ministerstva vnitra a Policejního prezidia vznikla **Národní centrála proti organizovanému zločinu**. Tento útvar, sídlící v Praze, vznikl v roce 2016 sloučením Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu a Útvaru odhalování korupce a finanční kriminality (Policie ČR, 2019). Hlavní náplní útvaru je vyšetřování v oblasti terorismu, extremismu a kybernetické, hospodářské, finanční a korupční trestné činnosti. Dále zajišťuje bezpečnost státu pomocí odhalování organizovaného zločinu.

Korupci se věnují i další ministerstva. Například Ministerstvo obrany, Ministerstvo vnitra, Ministerstvo financí, Ministerstvo zemědělství a Ministerstvo průmyslu a obchodu, jsou zřizovateli protikorupčních linek a emailových adres, pomocí kterých je možno předat oznámení o korupčním jednáním v resortních organizacích spadajících pod jednotlivá ministerstva.

Úkolem **Nejvyššího kontrolního úřadu** je kontrola hospodaření se státním majetkem a finančními prostředky. Nejvyšší kontrolní úřad je nezávislý orgán, který zajišťuje fungování moderního demokratického státu, mimo jiné pomocí snížení prostoru pro korupci ve veřejném sektoru (NKÚ, 2019). Je nezávislý na moci zákonodárné, výkonné i soudní, avšak jeho hospodářská činnost je kontrolována Poslaneckou sněmovnou Parlamentu ČR.

Nevládní organizace ČR

Mimo již výše zmíněnou organizace Transparency International ČR, se v boji proti korupci angažuje velké množství nevládních organizací. Mezi takové organizace patří i **Oživení**, která vznikla v roce 1997. Tato nezisková organizace se od roku 1999 věnuje oblasti korupce na všech úrovních veřejné politiky a správy (Oživení, 2018). Mezi její činnost patří například provoz protikorupční právní poradny, prosazování systémových protikorupčních opatření nebo také nabízí semináře a vzdělávací programy v oblasti prevence korupce.

Zájmové sdružení **Frank Bold** funguje od roku 1995. Pod Frank Bold spadá Frank Bold Society, Frank Bold Advokáti, Frank Bold Advisory a Frank Bold Kids, který provozuje lesní mateřské školky pro děti. Tým, který se skládá z právníků a odborníků, poskytuje právní poradnu pro veřejnost, která se potýká se špatným fungováním úřadů či korupcí (Frank Bold, 2019). Poradenství poskytují také pro spolky, které se prosazují v oblasti veřejného zájmu. Podpora pro spolky spočívá v pomoci při sestavování smluv, žalob nebo také připomínek. Mimo jiné řeší případy možného ohrožení životního prostředí.

Nadační fond proti korupci je nestátní nadace, která byla zřízena v roce 2011. Hlavní náplní nadace je podpora projektů odhalující korupční činnost. V rámci této podpory uděluje Ceny za odvalu občanům a organizacím, kteří bojují proti korupci a nebojí se na ni upozornit (Nadační fond proti korupci, 2018). Pomocí projektu Protikorupční akademie NFPK seznamují studenty středních a vysokých škol s korupcí. Věnují se také problematice veřejných zakázek a Manuálem transparentnosti veřejných zakázek se snaží široké veřejnosti osvětlit, jak lze odhalit nezákonné manipulace s těmito zakázkami.

3 Analýza korupčního jednání v České republice

Korupce v České republice má také svou historii. Nejvíce Českou republiku zasáhla v období komunismu, kdy tento jev mnoho lidí přehlíželo. V důsledku laxního přístupu veřejnosti, nebyla moc komunistů ohrožena. Velký objem produkce byl držen v moci byrokratů, kteří se tak dostávali do výhodného postavení, díky své rozhodovací pravomoci. Ani po sametové revoluci se situace nezlepšila. Lidé se snažili hledat neoficiální možnosti, jak uspokojovat vlastní potřeby. To vedlo k tomu, že pomocí úplatků nabývali majetku a věcí, ke kterým dříve neměli přístup a byl tak pro ně něčím nedosažitelným (Frič, 1999).

Korupce je ožehavým a aktuálním problémem v České republice i dnes. Ve společnosti snižuje tento jev důvěru ve státní správu, politické instituce, ale i důvěru v soukromý sektor. Proto vláda řadí mezi své priority boj s korupcí. K úspěšnému boji je nutné určení rozsahu a závažnosti korupce, což je provedeno správným měřením.

Tato kapitola bude zaměřena na vybrané ukazatele korupce v časové řadě v České republice. Nachází se zde podkapitola, která vyhodnotí průzkum veřejného mínění, který byl proveden formou dotazníkového šetření.

3.1 Měření korupce

Z důvodu porozumění korupce, její příčiny vzniku, a především účelné eliminace korupce, je důležité měření tohoto jevu a následné vyhodnocování. Vzhledem k tomu, že korupce je skrytá činnost, je obtížné ji měřit. Korupci proto můžeme měřit pouze nepřímými indikátory, které se snaží ji zachytit a odhadnout její velikost, avšak žádný z indikátorů neměří reálnou korupci. Ukazatelů korupce je velké množství, jak již bylo zmíněno v kapitole druhé. Pro zhodnocení korupce v České republice je zvolen Index vnímání korupce, Globální barometr korupce, a Celosvětové indikátory správy WGI.

3.1.1 Index vnímání korupce CPI

Index vnímání korupce zveřejňuje každoročně mezinárodní organizace Transparency International, která za použití stobodové stupnice hodnotí země podle míry vnímané korupce. Hodnota 100 bodů označuje zemi, která je téměř bez korupce, naopak 0 prezentuje zemi zamořenou korupcí (Transparency International, 2018). Index vnímání korupce nehodnotí

vnímání korupce občany nebo to, jaká je korupce ve skutečnosti. Index hodnotí více oblastí jednotlivých zemí, jako je například míra transparentnosti, korupce v oblasti veřejné správy, zneužívání veřejných funkcí a mnoho dalších. Z důvodu změny metodiky výpočtu Indexu vnímání korupce, které proběhlo v roce 2012 jsem zvolila pro zkoumání tohoto indexu časový úsek 2012-2017. Nová metodologie, oproti předchozí, umožňuje objektivnější meziroční srovnávání v čase.

Česká republika byla v roce 2017 hodnocena na základě 10 zdrojů z možných třinácti. Prvním zdrojem je od World Economic Forum Executive Opinion Survey, který je prováděn formou průzkumu mezi vedoucími pracovníky v podnicích. Global Insights Business Conditions and Risk Indicators od IHS Global Insight Global Risk Service poskytuje v oblasti podnikání analýzu politického, hospodářského, právního, daňového, provozního a bezpečnostního rizika. Bertelsmann Stiftung poskytuje dva zdroje. Prvním je kvalitativní odborný průzkum Transformation Index, který je zpracováván na základě indexu řízení a indexu stavu transformace a druhým je Sustainable Governance Indicators, který zkoumá řízení a tvorbu politik a schopnost jednotlivých zemí provádět reformy v zemích OECD a členských státech EU (Transparency International, 2018). Na základě průzkumu veřejného mínění sestavuje IMD World Competitiveness Center The World Competitiveness Yearbook, který měří konkurenceschopnost národů v 63 zemích po celém světě. World Justice Project Rule of Law Index je hodnotící nástroj od společnosti World Justice Project, který zpracovává podrobnou analýzu dodržování právního státu v praxi. PRS Group zpracovává International Risk Guide zaměřený na analýzu politických rizik. Varieties of Democracy Project je vytvořen ve spolupráci Univerzitami v Göteborgu, Notre Dame a Institutem V-Dem, kteří na základě expertních průzkumů hodnotí míru demokracie v jednotlivých zemích. Economist Intelligence Unit publikují Country Risk Service a hodnotí státní finanční rizika. Posledním zdrojem, na jehož základě byla Česká republika hodnocena, je Nations in Transit od Freedom House, kteří měří demokracii ve 29 zemích. Zabývají se otázkami v oblasti demokracie, volebního procesu, nezávislých médií, občanské společnosti, soudnictví a korupce (Transparency International, 2018).

Z tabulky č. 3.1 lze vidět, že počet sledovaných zemí, ve kterých je index vnímání korupce měřen, má kolísavou tendenci. Nejvíce zemí se zapojilo do výpočtu indexu v roce 2017 a naopak nejméně zemí v roce 2015, kdy se výpočtu zúčastnilo pouze 168 zemí. Po celé sledované období se Česká republika pohybovala mezi průměrnou hodnotou celého světa a

průměrnou hodnotou za Evropskou unii. Za celé sledované období ČR zaznamenala pouze dva jednobodové propady.

Tab. 3.1 Vývoj Indexu vnímání korupce v České republice v období 2012-2017

Rok	CPI			Celosvětové umístění	Počet sledovaných zemí
	ČR	EU	Globálně		
2012	49	63	-	54.	176
2013	48	63	-	57.	177
2014	51	66	43	53.	175
2015	56	67	43	37.	168
2016	55	65	43	47.	176
2017	57	65	43	42.	180

Zdroj: Vlastní zpracování dle Transparency International (2018)

Česká republika získala v roce 2012 49 bodů. K stejnému výsledku dospěli také Lotyšsko, Malajsie a Turecko a umístili se na 54. místě v žebříčku (Transparency International, 2018). První propad, o jeden bod, nastal již v roce 2013, kdy ČR také dosáhla svého nejhoršího umístění, 57. místa ze 177 sledovaných zemí světa. Tento stav korupce je přičítán neschopnosti vlády dotáhnout do pomyslného konce podstatná protikorupční opatření. V roce 2014 nastal zlom, ve kterém se ČR dostala přes pomyslnou hranici 50 bodů a zlepšila si tak své umístění o 4 příčky v žebříčku z celkového počtu 175 sledovaných zemí. Pouze 31 % zemí obdrželo nad 50 bodů a ČR se tak stala jednou z nich (Transparency International, 2018).

Rok 2015, oproti roku 2014, přinesl nárůst o 5 bodů. Za sledové období se jedná o největší zvýšení, oproti roku předešlému a vynesl tak ČR na 37. pozici v žebříčku. I přes zvýšení na hodnotu 56, je to stále o 11 bodů méně, než se nachází průměr EU, který v roce 2015 dosahoval hodnoty 67 bodů. V roce 2016 se ČR umístila na 47. místě spolu s Kypru a Maltou s 55 body (Transparency International, 2018).

Česká republika si v celosvětovém žebříčku za rok 2017 oproti předešlému propadu mírně polepšila. I přesto, že dosáhla nejvyšší hodnoty za celé sledované období, za průměrem Evropské unie stále zaostává. Česká republika spolu s Kypru, karibským ostrovním státem Dominikou a Španělskem obsadily 42. místo v tabulce. Toto zlepšení je podle české pobočky Transparency International dáno tím, že vešly do praxe některé protikorupční zákony, kterými

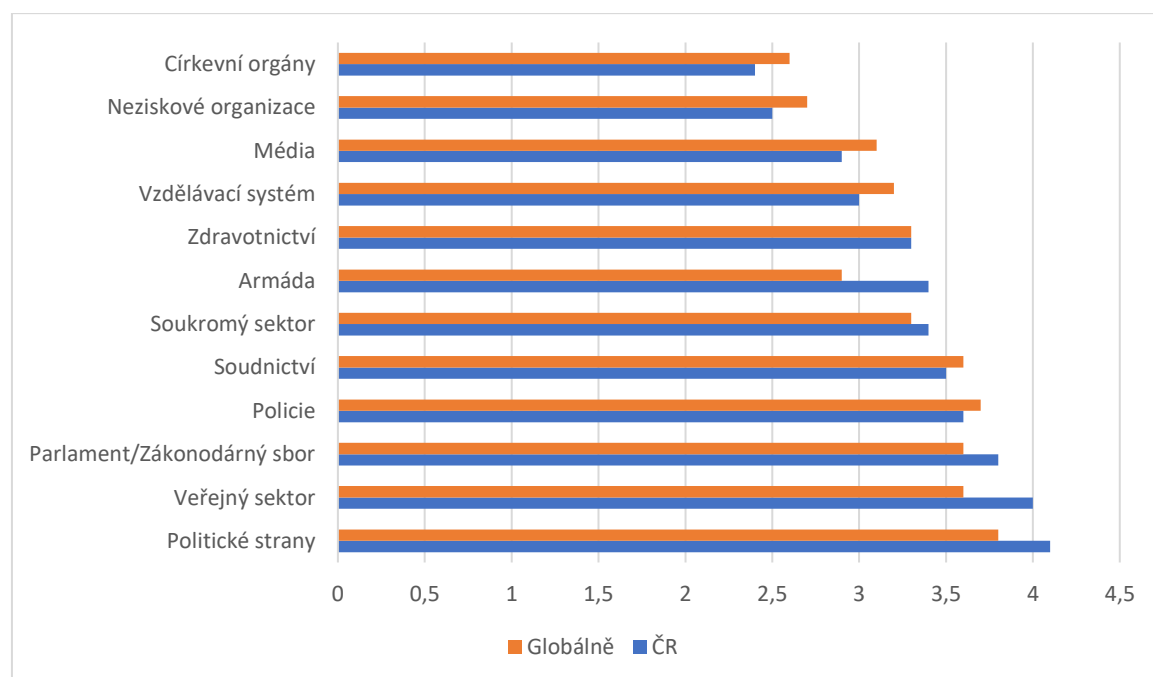
je například úprava financování politických stran či regulace hazardu. V ostatních oblastech hodnocení Česká republika stagnovala. Možnou příčinou stagnace je také rozrůstající se medializace korupčních kauz, jako jsou předražené zakázky a dotační skandály. Zde nastává problém v oblasti justice, které se nedaří kauzy rychle uzavřít a vzbuzuje tak nedůvěru společnosti.

3.1.2 Globální barometr korupce GCB

Globální barometr korupce vydává Transparency International, pro kterou průzkum zajišťuje mezinárodní agentura Gallup International. GCB probíhá formou průzkumu veřejného mínění, pomocí kterého zkoumá celosvětový názor a zkušenosti veřejnosti s korupcí. Za zkoumané období 2012-2017 se průzkum uskutečnil v roce 2013 a v období 2014 až 2017 (Transparency International, 2018).

V roce 2013 se průzkumu zúčastnilo přes 114 000 osob ze 107 zemí po celém světě a obsahoval 12 otázek. Mimo jiné, GCB zjišťoval míru vnímání korupce v jednotlivých oblastech. Byla zde použita stupnice 1 až 5, kde 1 představovala oblasti s absencí korupce a 5 extrémně zkorumpované prostředí (Transparency International, 2018).

Graf. 3.1 Globální barometr korupce v roce 2013

Zdroj: Vlastní zpracování dle Transparency International (2018)

Z grafu 3.1 vyplývá, že nejen u české veřejnosti, ale i v globálním průměru jsou považovány za nejzkorumpovanější oblast politické strany, které získaly na stupnici hodnocení 4,1. 73 % respondentů v ČR označilo tuto oblast za extrémně zkorumpovanou. Na druhém místě se umístili úředníci veřejné správy následováni zákonodárným sborem. Soukromý sektor považuje za extrémně zkorumpovaný 15 % dotazovaných. Zdravotnictví získalo shodné hodnocení jak v ČR, tak i v globálním průměru, 3,3. Naopak nejmenší hodnotu získaly na stupnici církevní orgány a neziskové organizace.

Z grafu 3.1 lze vidět, že vnímání korupce v jednotlivých oblastech v České republice v porovnání s celosvětovým průměrem není nikterak odlišné. Lze zaznamenat pouze minimální odchylky. Dále v průzkumu přiznalo 15 % dotazových poskytnutí úplatku ve zdravotnictví a 23 % bylo požádáno o úplatek. Jako vyjádření vděčnosti považovalo 57 % respondentů svůj úplatek. Více než polovina účastníků průzkumu by oznámilo korupci, pokud by se stali svědkem tohoto jednání. Důvodem, proč by respondenti korupci neohlásily byl především strach z možných následků oznámení. Jedna z otázek se tázala respondentů, zda se změnila míra korupce v dané zemi za poslední 2 roky. 54 % účastníků průzkumu se domnívalo, že míra korupce se v České republice zvýšila. Necelých 50 % respondentů si myslí, že vláda země je řízena několika subjekty jednajícími ve vlastním zájmu, nikoli v zájmu veřejném. Činnost vlády v boji proti korupci považovalo 72 % dotazovaných za neefektivní (Transparency International, 2018).

Poslední zaznamenaný průzkum probíhal mezi roky 2014 až 2017 a zúčastnilo se ho 162 000 osob ze 119 zemí (Transparency International, 2018). Respondenti České republiky uvedli, že za nejzkorumpovanější považují vládní představitele, a naopak nejmenší korupci pocítují u policie. Pouze 9 % respondentů uvedlo, že za posledních 12 měsíců poskytlo úplatek. Dotazovaní také odpověděli, že si vláda nevede dobře v boji proti korupci. Necelých 40 % respondentů by cítilo povinnost ohlásit korupci, pokud by se staly svědky korupčního jednání. Avšak pouze 29 % respondentů by oznámilo případ korupce, kdyby museli poskytnout svědectví u soudu. 64 % dotazovaných se domnívá, že obyčejní lidé nemohou v boji proti korupci sehrát nějakou roli (Transparency International, 2018).

3.1.3 Celosvětové indikátory správy WGI

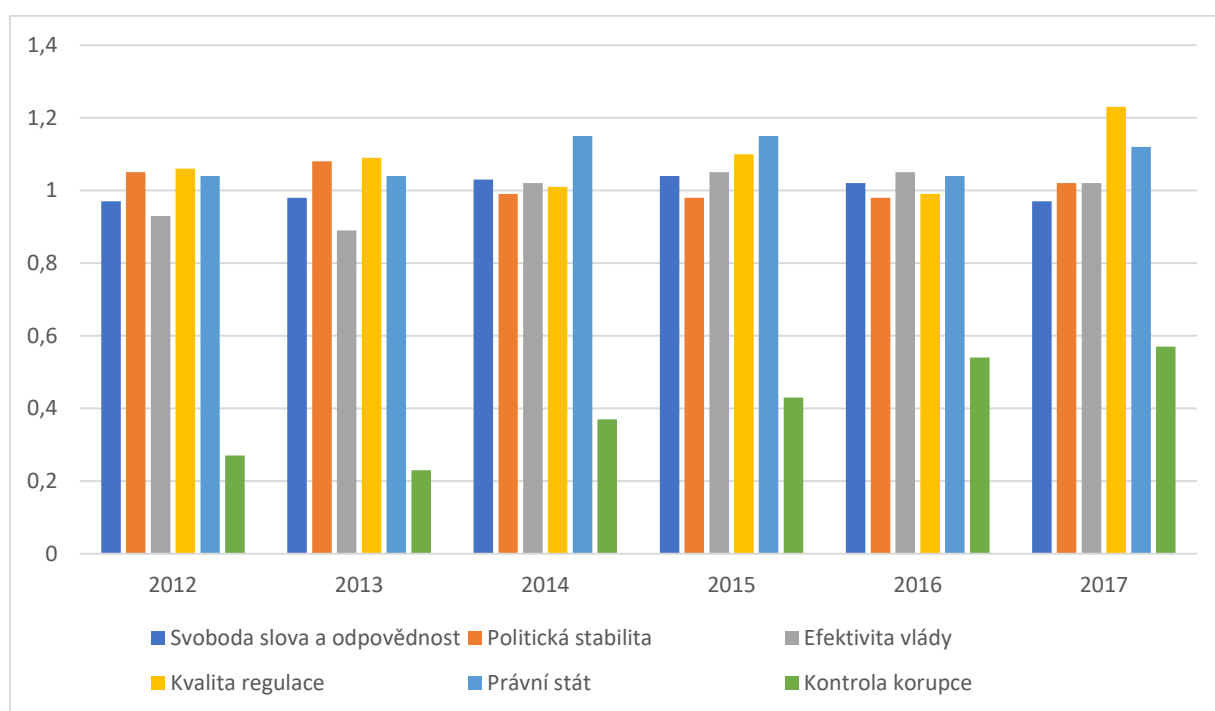
Index WGI zveřejňuje již od roku 1996 Světová banka. Do projektu se zapojuje více než 213 zemí po celém světě (The World Bank, 2019). WGI, který je zveřejňován každoročně,

podává obraz o šesti souhrnných ukazatelích veřejné správy. WB (2019) hodnotí WGI pomocí kategorií, mezi které patří:

- Svoboda slova a odpovědnost,
- Politická stabilita,
- Efektivita vlády,
- Kvalita regulace,
- Právní stát.

Graf 3.2 znázorňuje hodnoty jednotlivých indikátorů v České republice v letech 2012-2017. Indikátory dosahují hodnot v rozmezí -2,5 až 2,5, kde -2,5 je považováno za hodnotu špatnou, 2,5 za hodnotu dobrou a nula představuje průměrný stav. Je pozitivní, že všechny indikátory v České republice nabývaly kladných hodnot.

Graf 3.2 Indikátory WGI v České republice za období 2012-2017

Zdroj: Vlastní zpracování dle Světové banky (2019)

Dle grafu 3.2 je patrné, že nejlépe je hodnocen indikátor kvality regulace, který za sledované období, kromě roku 2016, vždy dosáhl hodnoty nad 1. V roce 2017 dokonce jako jediný z indikátorů přesáhl hranici 1,2. Z hodnocení vyplývá, že vláda v ČR je schopná správně formulovat a realizovat účinnou a vhodnou politiku a zároveň přispívá k rozvoji soukromého sektoru.

Kategorie právního státu byla hodnocena jako druhá nejlepší. Vyobrazuje, jakou má veřejnost důvěru a respekt vůči policii a soudům. Hodnocení obsahuje také schopnost dodržování pravidel společnosti a možnou pravděpodobnost vzniku abnormálního násilí či trestných činů.

O něco hůře byly hodnoceny kategorie svobody slova a odpovědnosti a politická stabilita. Svoboda slova a odpovědnost zachycuje do jaké míry jsou občané dané země schopni se účastnit výběru své vlády, jejich možnosti svobodného projevu, svobody sdružování a také svoboda sdělovacích prostředků. Politická stabilita obsahuje, mimo jiné, absenci násilí a terorismu. Je založena na hodnocení pravděpodobnosti možného svržení vlády protiústavními nebo násilnými prostředky v dané zemi.

Do roku 2013 si hůře vedla efektivita vlády, která vypovídá o nízké kvalitě veřejných a státních služeb, a především o vysoké závislosti státní správy na politicích. Od roku 2014 se hodnoty efektivity vlády zvýšily a kolísaly těsně nad hodnotou 1. Oblast kontroly korupce je největší slabinou České republiky. Dlouhodobě nabývala nejnižších hodnot ze všech kategorií indikátoru WGI. Na základě výsledků veřejnost vnímá veřejný sektor jako korupční prostředí, kde je vykonávána veřejná moc pro soukromý zisk. Avšak i přes hraniční hodnoty se ČR nedostala do možných záporných hodnot.

3.2 Počet zjištěných a objasněných případů korupce v České republice v letech 2012-2017

Statistiky o počtu odsouzení za korupci neukazují reálný počet případů korupce, neboť korupce je ilegální skrytá činnost, kterou se snaží obě zúčastněné strany utajit. Tento fakt tak ztěžuje přímé měření korupce. Počet zjištěných případů závisí na mnoha faktorech, které nemusí v porovnání s jinými zeměmi znamenat větší míru korupce. Jedním z faktorů je aktivní práce policie. Pokud v zemi, kde policie aktivně bojuje s korupcí, je větší počet objasněných případů než v zemi jiné, kde policie správně nefunguje, a proto není počet případů velký, neznamená že v zemi s aktivní policií je korupce větší. Oficiální statistiky počtu stíhaných osob tedy mohou být velmi zavádějící.

Úplatky můžeme zařadit mezi nejčastější formy korupce. Úplatek poskytuje výhodu oběma zúčastněným stranám. Tato výhoda může být poskytnuta ve formě materiální, ale i nemateriální. Úplatkářství je upraveno **zákonem č. 40/2009 Sb.**, trestního zákoníku.

Z pohledu trestněprávní úpravy korupce, kde nalezneme trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných, můžeme úplatkářství členit podle skutkových podstat trestných činů dle § 331 až 333 zákona č. 40/2009 Sb. na:

- přijetí úplatku,
- podplácení,
- nepřímé úplatkářství.

Přijetí úplatku se rozumí takové jednání, kdy osoba přijme nebo si nechá slíbit úplatek pro sebe nebo pro jinou osobu. Ke spáchání tohoto trestného činu je nutná souvislost s obstaráváním věcí obecného zájmu. **Podplácení** se dopouští osoba, která v souvislosti s obstaráváním věcí obecného zájmu poskytne, nabídne nebo slíbí úplatek. **Nepřímé úplatkářství** je takový trestný čin, který páchá osoba, jež žádá, přijme, poskytne, nabídne nebo slíbí úplatek za to, že bude svým vlivem působit na výkon pravomoci veřejného činitele.

Přehled zjištěných trestných činů zobrazuje počet podaných oznámení, které nasvědčují tomu, že byl spáchán trestný čin. Za objasněné jsou označovány takové případy, u kterých byla zjištěna trestněprávní kvalifikace a je známá konkrétní podezřelá osoba.

Tab. 3.2 Statistika úplatkářství v ČR za období 2012-2017

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Přijetí úplatku	63	90	63	59	26	23
- Objasněno	49	69	35	46	19	12
Podplácení	221	184	118	123	72	67
- Objasněno	204	162	103	117	64	64
Nepřímé úplatkářství	8	8	4	8	0	2
- Objasněno	8	8	2	8	0	0

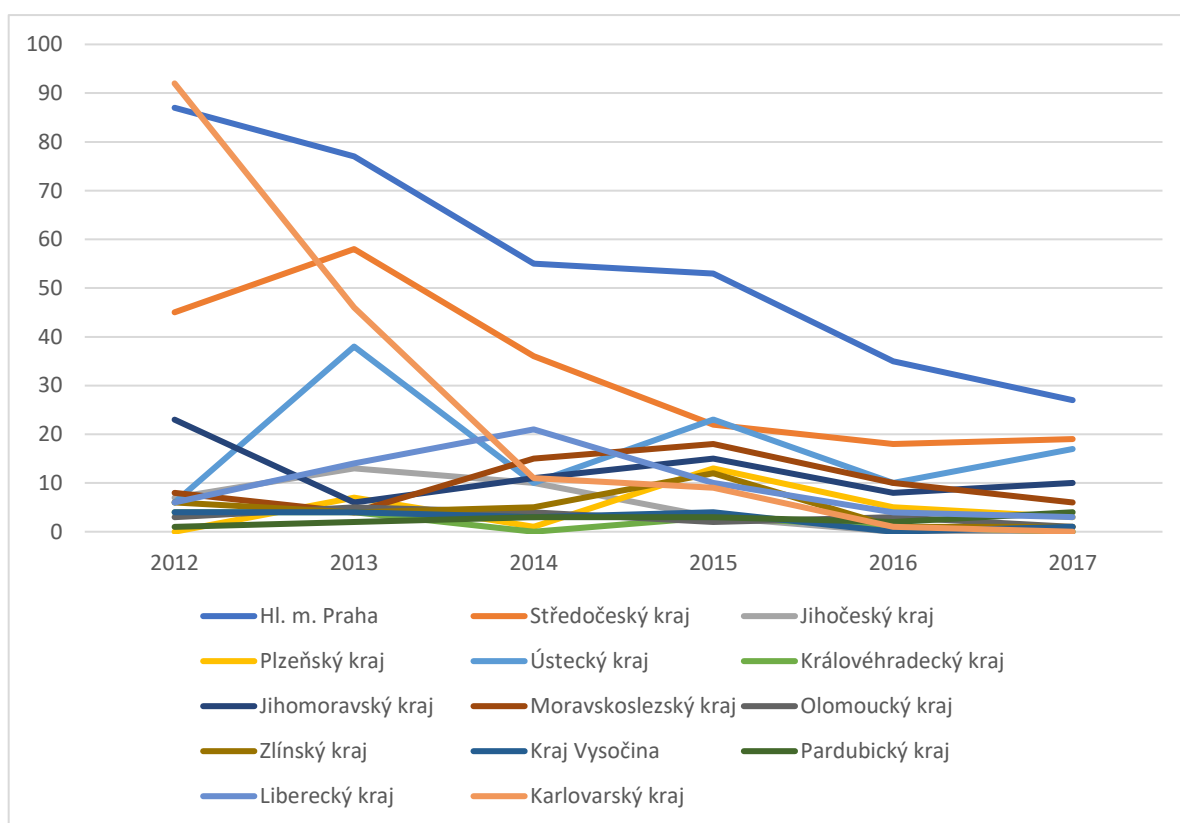
Zdroj: Vlastní zpracování dle Policie ČR (2019)

Z tabulky 3.2 je zřejmé, že v roce 2012 bylo evidováno celkem 292 trestných činů souvisejících s úplatkářstvím. Ve srovnání s rokem 2017 došlo k výraznému poklesu o necelých 70 % u všech forem úplatkářství. Z výsledků statistiky vyplývá, že v posledních dvou letech počet zjištěných i objasněných případů korupce klesl až o polovinu.

Nejčastěji bylo zaznamenáno jednání, kdy osoba nabídla jiné osobě úplatek. Nejvíce těchto případů se odehrálo v roce 2012. Stalo se tak celkem ve 221 případech z čehož 92 % případů bylo objasněno. Ve sledovaném období měla forma podplácení klesající tendenci. V roce 2017 bylo zjištěno 67 případů a pouze 3 se nepodařilo objasnit. Nejvíce úplatků bylo přijato v roce 2013 a z tabulky uvedené výše vyplývá, že od tohoto roku počet přijatých úplatků klesá.

Při porovnání trestných činů přijetí úplatku a podplácení je zřejmé, že forma podplácení je naprosto převažující. Za celé zkoumané období se podařilo objasnit v průměru 91 % forem podplácení a 68 % forem přijetí úplatků. K nejméně zastoupeným zjištěným trestným činům v oblasti korupce patří nepřímé úplatkářství. V roce 2016 dokonce nebyl zjištěn žádný trestný čin. V letech 2012, 2013 a 2015 bylo zjištěno za každý daný rok pouze 8 případů a podařilo se objasnit všechny tyto zjištěné trestné činy nepřímého úplatkářství. Informace o počtu deliktů v jednotlivých krajích jsou uvedeny v příloze č.1.

Graf 3.3 Úplatkářství v jednotlivých krajích ČR za období 2012-2017

Zdroj: Vlastní zpracování dle Policie ČR (2019)

Graf 3.3 znázorňuje vývoj zjištěných trestných činů úplatkářství v jednotlivých krajích České republiky v letech 2012 až 2017. U většiny krajů mají činy spojené s úplatkářstvím

klesající tendenci. Z údajů statistiky vyplývá že nejvíce trestných činů úplatkářství se odehrává v Praze. Celkem se zde odehrálo 334 případů, z toho 211 se týkalo poskytnutí úplatku. V roce 2012 však Prahu předčil Karlovarský kraj, ve kterém bylo zjištěno o 5 trestných činů více, což představuje 31 % všech zjištěných skutků úplatkářství v celé České republice. Druhým územím, které je nejvíce zamořeno korupcí je Středočeský kraj, ve kterém bylo evidováno za sledované období 198 případů.

Nejméně je korupčním chování postižen Královéhradecký kraj a Pardubický kraj. V Pardubickém kraji bylo evidováno v letech 2012 až 2017 celkem 15 zjištěných případů a v Královéhradeckém kraji pouze 12 případů.

Uvedené skutečnosti však nejsou zvláště překvapující. Při úplatkářském jednání obvykle nevznikají žádné konkrétní listinné důkazy. Aby došlo k odhalení či objasnění takovýchto trestných činů je nezbytná přítomnost daných orgánů již od začátku vznikajícího korupčního jednání z důvodu zajištění použitelných důkazů. V praxi však k takovéto situaci nedochází, a když ano, je to pouze náhoda. Nejběžnějším důkazem o korupčním jednání jsou zpravidla odposlechy, na kterých je zaznamenán příslib úplatku. Odposlechy se používají i v případech, při nichž se obrátí osoba, které byl nabízen úplatek, na příslušné orgány. Tyto orgány nezasahují proti uplácujícímu okamžitě, obvykle sledují dotčené osoby či využijí již zmíněného odposlechu a zasáhnou až v okamžiku, kdy pachatel přijímá či poskytuje úplatek. Odhalení formou odposlechů je dosti náročné, neboť účastníci korupčních vztahů většinou používají upravenou kódovací mluvu skrývající opravdový záměr.

3.3 Dotazníkové šetření na vnímání korupce v České republice

V této části práce je pozornost věnována vlastnímu dotazníkovému šetření, jehož cílem je zjistit, jak občané České republiky vnímají korupci a jaké mají osobní zkušenosti s korupcí. Z tohoto důvodu byl vytvořen dotazník, který byl koncipován pomocí Formuláře Google v online verzi, a také v papírové formě pro účely osobního sběru dat. Elektronicky bylo doručeno 79 % vyplněných dotazníků, které byly zcela anonymní.

Dotazník obsahoval 13 otázek, z čehož první 4 byly obecného charakteru a dotazovaly se na pohlaví, věk, bydliště a dosažené vzdělání. Všech 15 otázek bylo uzavřených s pouze jednou možností výběru a poslední otázka obsahovala hodnotící škálu v rozmezí 1 až 10. Dotazník je přiložen v příloze č. 2. Cílovou skupinou byly osoby starší 15 let, které žijí na území České republiky.

Samotného šetření se zúčastnilo 194 respondentů. Dotazník vyplnilo 62,4 % žen a 37,6 % mužů. Převážnou většinu tvořila věková kategorie od 15 do 25 let, což je patrné z tabulky 3.3. Druhou nejvíce zastoupenou kategorií s 24,23 % bylo věkové rozmezí 26-35 let. Osob starších 56 let vyplnilo dotazník pouze 9.

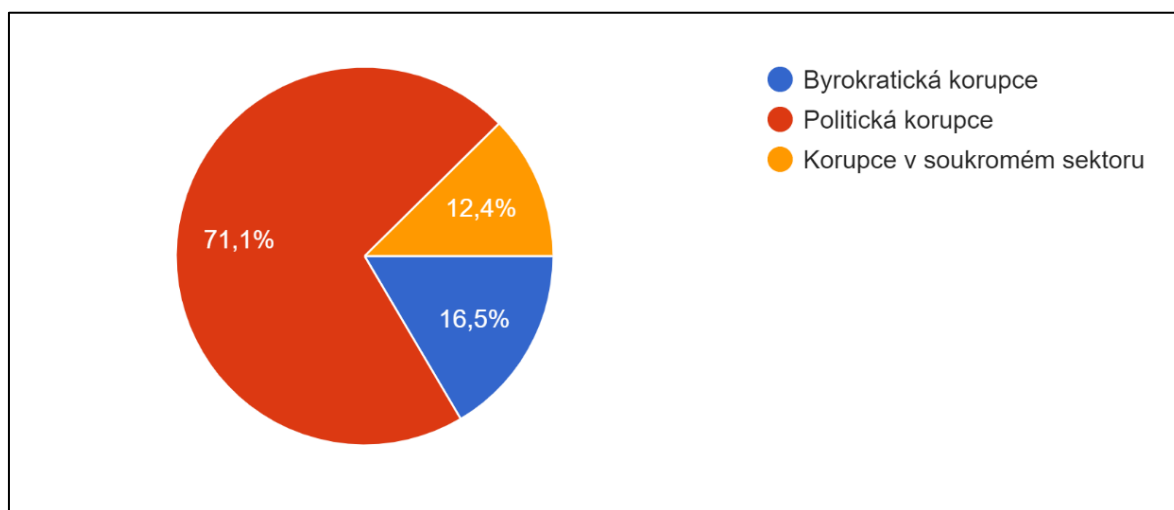
Tab. 3.3 Přehled věkových kategorií respondentů

Věk	Počet osob	%
15-25	105	54,12
26-35	47	24,23
36-45	22	11,34
46-55	11	5,67
56 a více	9	4,64

Zdroj: Vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

Dotazování se zúčastnily osoby z celé České republiky. Převážná část respondentů, a to 51,5 %, pochází ze Zlínského kraje, 20 respondentů pochází z Moravskoslezského kraje a 13 z Jihomoravského kraje. Maturitním vysvědčením disponuje 61,9 % osob, vysokoškolským diplomem 21,1 % a 2,1 % má dosaženo pouze základní vzdělání.

Graf 3.4 Jaká korupce podle Vašeho názoru v ČR převažuje?

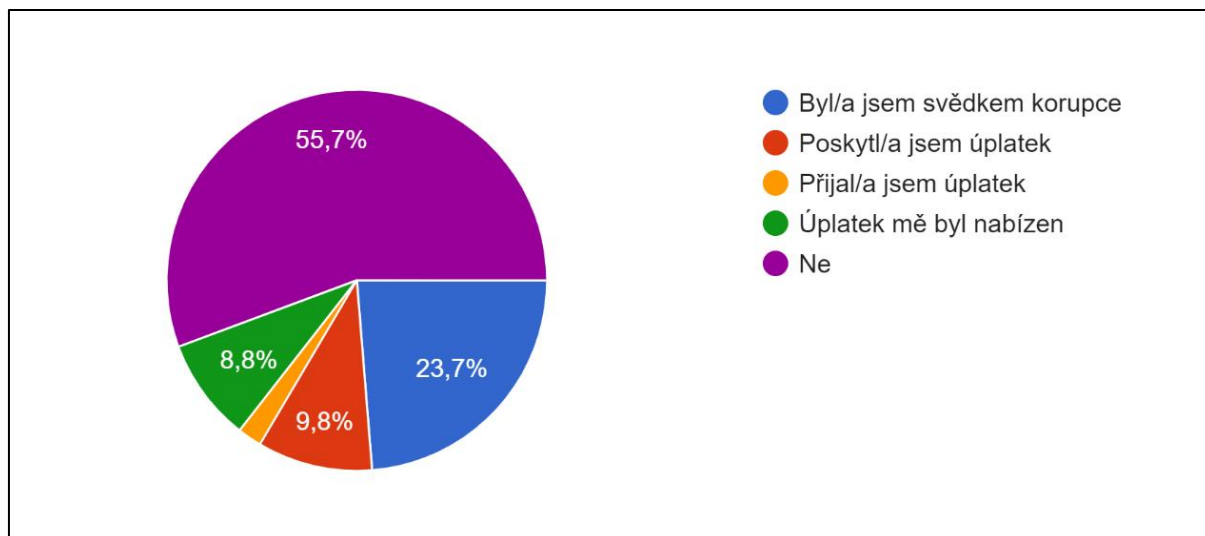

Zdroj: Vlastní zpracování dle dotazníkového šetření (Příloha č. 2)

Graf 3.4 vypovídá o tom, že v České republice, podle 71,1 % respondentů, převažuje korupce v politickém prostředí, 16,5 % se domnívá že byrokratická korupce a 12,4 % pociťuje

převážně korupci v soukromém sektoru. V dotazníku uvedlo 75 % respondentů ze Zlínského kraje a 70 % respondentů z Moravskoslezského kraje, že v ČR převažuje korupce politická.

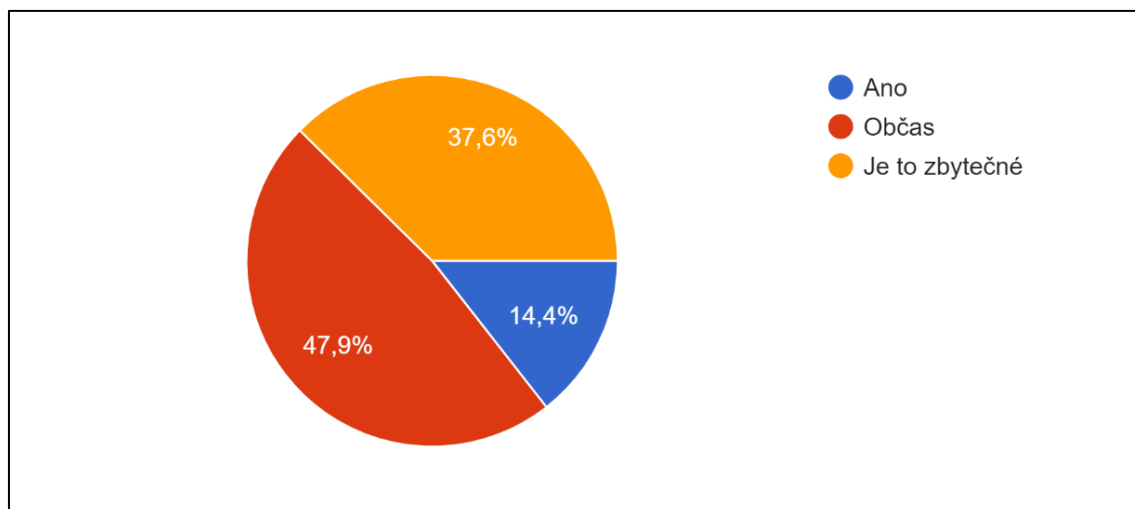
Graf 3.5 Setkali jste se někdy s korupcí?

Zdroj: Vlastní zpracování dle dotazníkového šetření (Příloha č. 2)

Z výše uvedeného grafu 3.5 vyplývá, že více než 55 % respondentů si úplatkářství nepřipouští a domnívá se, že nikdy s korupcí nepřišli do styku. K přijetí úplatku se přiznalo pouze 2,1 % dotazovaných, 9,8 % respondentů úplatek poskytlo a 8,8 % osobám byl nabídnut úplatek. Svědkem korupčního jednání bylo necelých 24 % dotázaných. Avšak skutečný počet osob, které přijaly či poskytly úplatek, může být odlišný, neboť ne každý se přiznává k věcem, které nejsou správné.

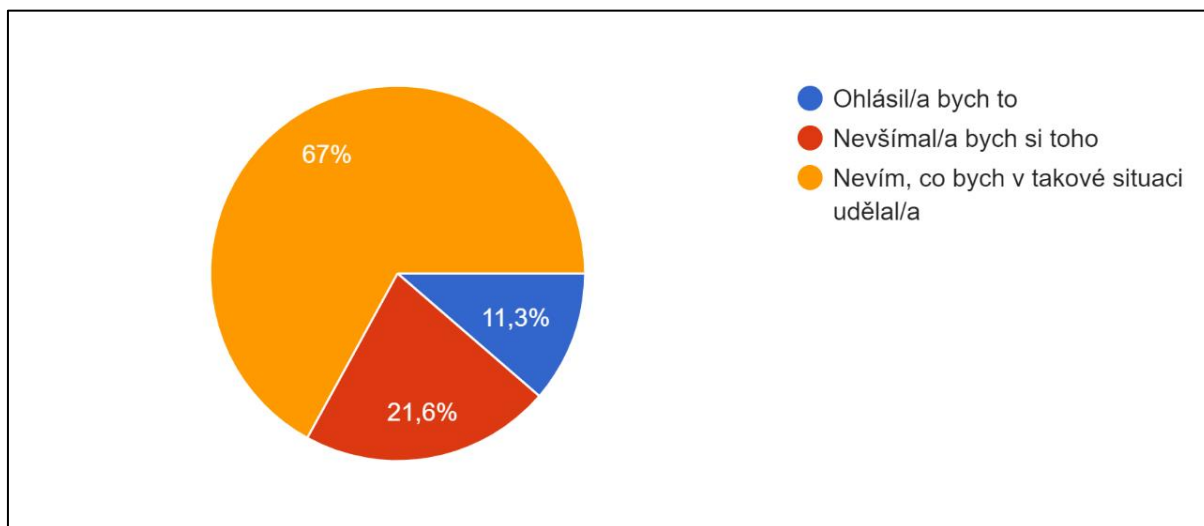
Graf 3.6 Je nutné poskytnout úředníkovi úplatek, aby byla Vaše žádost vyřízena rychleji?

Zdroj: Vlastní zpracování dle dotazníkového šetření (Příloha č. 2)

Z výsledků odpovědí, které lze vidět v grafu 3.6 vyplývá, že 14,4 % dotázaných se domnívá, že při jednání na úřadech je nutné poskytnutí úplatku pro uspíšení jejich žádosti. Naopak 37,8 % považuje tento čin za zbytečný a necelých 48 % dotazovaných uvádí, že v některých případech je to žádoucí.

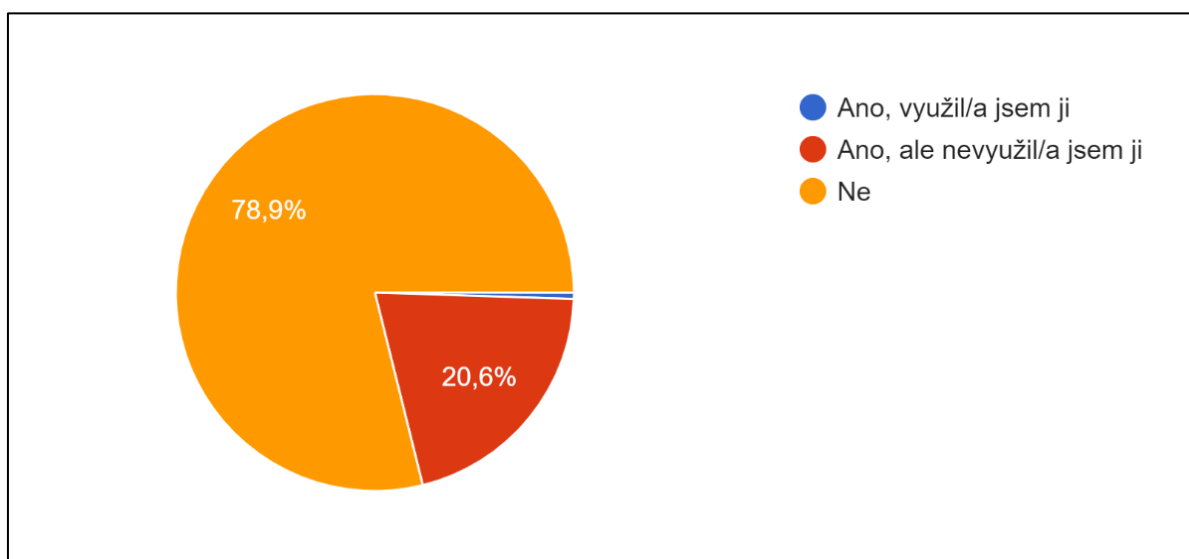
Graf 3.7 Pokud byste byli svědkem korupčního jednání, jak byste se zachovali?

Zdroj: Vlastní zpracování dle dotazníkového šetření (Příloha č. 2)

Z výše uvedeného grafu 3.7 je patrné, že pouze 11,3 % dotázaných by korupci ohlásilo, pokud by se stali svědkem korupčního jednání. Převažující většina respondentů neví, jak by se v takové situaci zachovala a 21,6 % by si raději nevšímal(a) korupčního jednání.

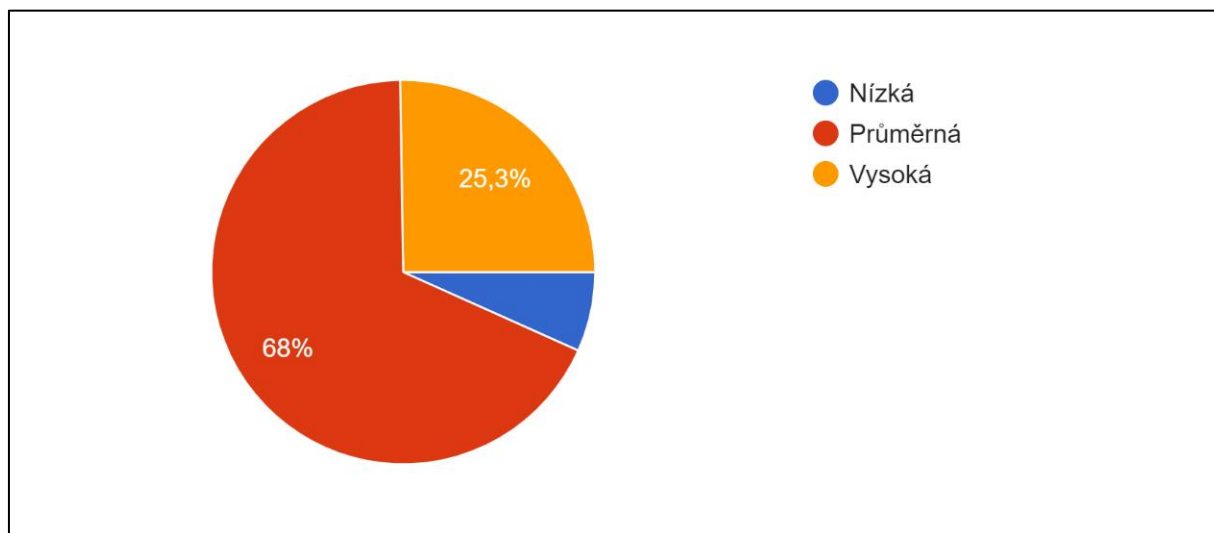
Graf 3.8 Víte o existenci protikorupční linky?

Zdroj: Vlastní zpracování dle dotazníkového šetření (Příloha č. 2)

V České republice se nachází mnoho organizací, které provozují protikorupční linku, avšak necelých 79 % dotázaných uvedlo, že o její existenci nemá tušení. Pouhých 20,6 % respondentů ví o její existenci, avšak ji nevyužili či neměli příležitost využít. Jedna osoba v dotazníku uvedla, že protikorupční linku zná a zároveň ji už využila.

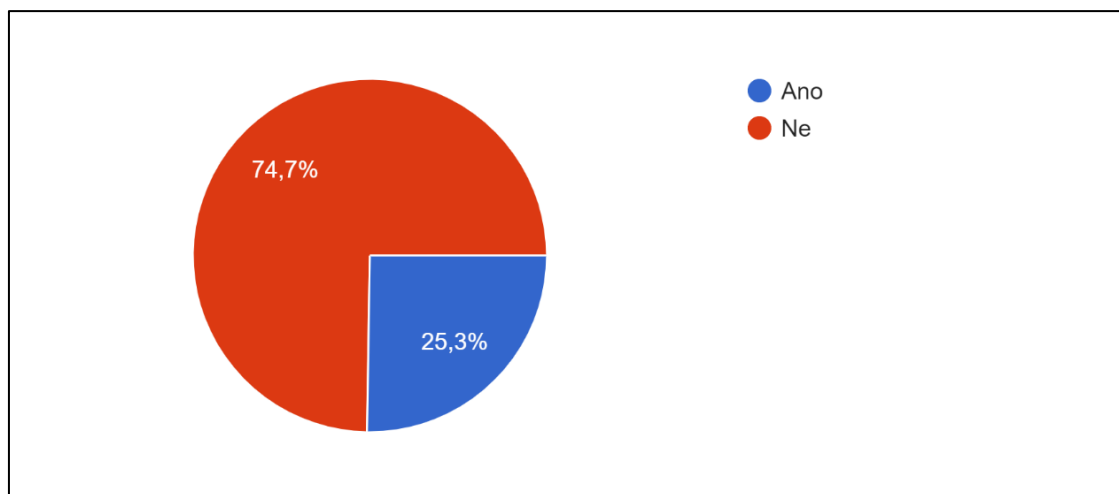
Graf 3.9 Jaká je podle Vašeho názoru míra korupce v ČR vzhledem k ostatním státům světa?

Zdroj: Vlastní zpracování dle dotazníkového šetření (Příloha č. 2)

V grafu 3.9 je možné vidět, že 68 % respondentů na otázku, jaká je míra korupce v ČR v porovnání s celým světem odpovědělo, že průměrná. Českou republiku, jako zemi s vysokou mírou korupce, označilo 25,3 % dotazovaných. Jen 13 osob se domnívá, že v ČR v porovnání se světem je nízká míra korupce.

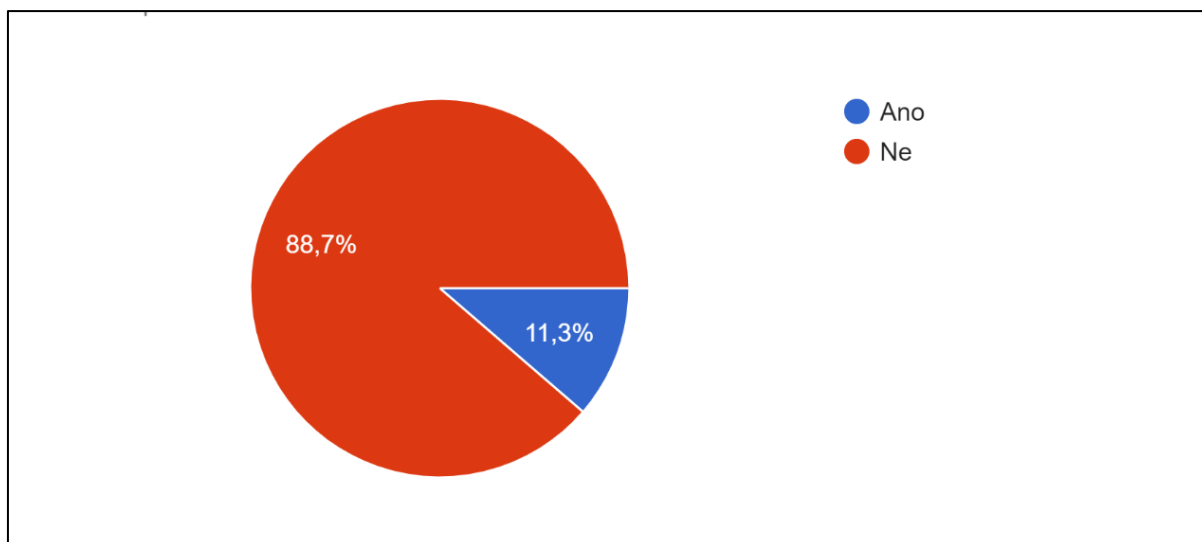
Graf 3.10 Slyšeli jste někdy o organizaci Transparency International v souvislosti s korupcí?

Zdroj: Vlastní zpracování dle dotazníkového šetření (Příloha č. 2)

I když je nevládní organizace Transparency International známá i na mezinárodní úrovni, pouze jedna čtvrtina dotazovaných o organizaci slyšela, což vyplývá z grafu 3.10. U kladně odpovídajících respondentů převažovali muži a to s 59 %.

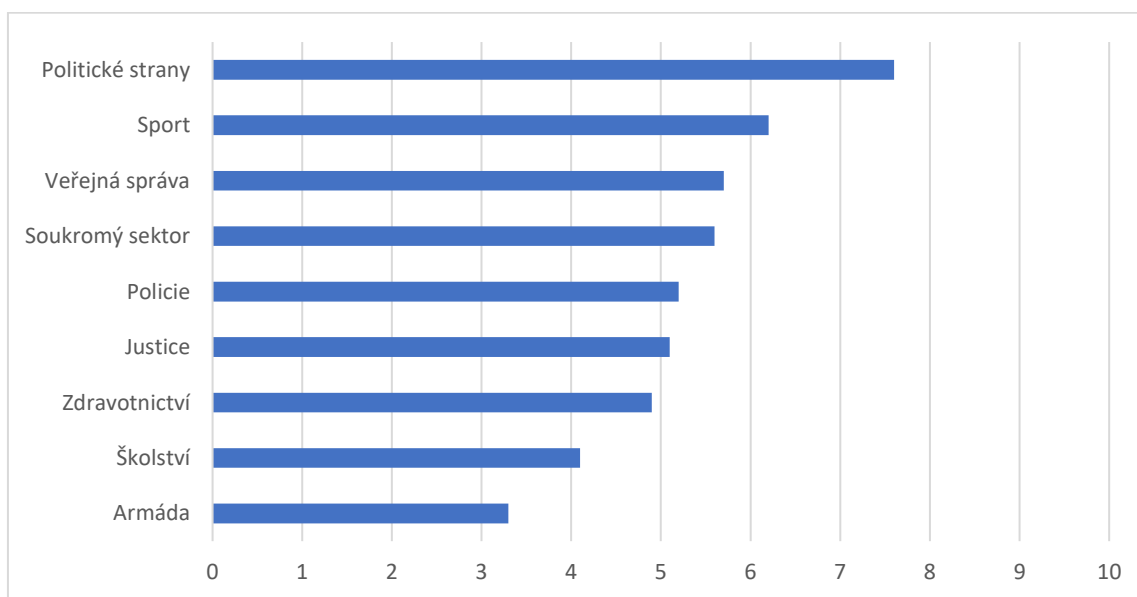
Graf 3.11 Znáte některý z indexů pro vnímání a měření korupce?

Zdroj: Vlastní zpracování dle dotazníkového šetření (Příloha č. 2)

V grafu 3.11 byly vyhodnoceny výsledky, které mapovaly znalost indexů, které se používají k měření korupce. Necelých 89 % respondentů uvedlo, že nezná žádný index, pomocí kterého se měří korupce. Z 22 kladných odpovědí, disponovala převážná většina osob s vysokoškolským vzděláním.

Graf 3.12 Do jaké míry jsou podle Vás zkorumpovány následující oblasti?

Zdroj: Vlastní zpracování dle dotazníkového šetření (Příloha č. 2)

Cílem poslední otázky v dotazníku bylo zjistit, do jaké míry je podle respondentů zkorumpována oblast veřejné správy, politických stran, justice, policie, armády, školství, zdravotnictví, sportu a soukromého sektoru. Dotazovaní určovali míru zkorumpovanosti na stupnici 1 až 10, kde 1 představovala absenci korupce a 10 zkorumpované prostředí. Za nejzkorumpovanější oblast respondenti jednoznačně označili politické strany, jak vyplývá z grafu 3.12. Další oblastí, kde se vyskytuje vysoká míra korupce je sport a veřejná správa. Nejméně zkorumpovaným prostředím je podle dotazovaných armáda a školství.

Z výsledků dotazníku vyplývá, že občané považují za nejrozšířenější korupci v ČR politickou. Většina dotazovaných se nikdy nesetkala s korupcí a zároveň neví, jak by se v takové situaci zachovala, pokud by se stali svědkem korupčního jednání. Oslovení respondenti se převážně shodly na tom, že poskytnutí úplatku občas přispěje k urychlení vyřízení žádosti na úřadech. Valná většina také zastává názor, že v ČR se nachází průměrná míra korupce vzhledem k ostatním státům ve světě. Více jak tři čtvrtiny respondentů neví o existenci Transparency International a neznají žádný z indexů pro vnímání a měření korupce. Nejzkorumpovanější oblastí jsou bezesporu politické strany, a naopak nejméně zasaženou oblastí armáda.

4 Hodnocení korupce a protikorupčních opatření v České republice a ve vybraných zemích EU

Pro zhodnocení korupce ve vybraných zemích EU budou použita následující kritéria: Index vnímání korupce (CPI), Globální barometr korupce (GCB), Eurobarometr. Zvolené ukazatele budou srovnány ve vybraných státech Evropské Unie v časovém období 2012-2017. Jako reprezentativní vzorek zemí bylo zvoleno Visegradské společenství, tedy Česká republika, Slovensko, Polsko a Maďarsko. Následně bude pomocí korelační analýzy provedeno zkoumání možné vzájemné závislosti ekonomické úrovně a veřejných výdajů na vnímání korupce. Podle mnohých autorů a studií, např. Abed a Davoodi (2000), Leite a Weidmann (1999), Tanzi a Davoodi (1997), existuje závislost negativního dopadu korupce na ekonomický růst státu. Kapitola je zakončena zhodnocením protikorupčních dokumentů v České republice za období 2012 až 2017.

4.1 Hodnocení V4 pomocí jednotlivých ukazatelů korupce

Pro hodnocení korupce je zapotřebí zjistit i mezinárodní pohled na korupci, proto byly vybrány země V4. Ačkoliv si je výše vybraný vzorek zemí podobný v jistých ohledech, může existovat rozdílný pohled na vnímání korupce.

Nejprve bude zhodnocena korupce na základě Indexu vnímání korupce od Transparency International, ve kterém bude zkoumán vývoj indexu ve V4. Globální barometr korupce zhodnotí obecné názory veřejnosti na korupci a určí, které oblasti jsou podle nich nejvíce zasaženy korupcí. Pomocí Eurobarometru, který je zjišťován průzkumem veřejného mínění zjistíme, jak se liší názory na korupci u respondentů v Česku, Polsku, Maďarsku a na Slovensku.

4.1.1 Index vnímání korupce CPI

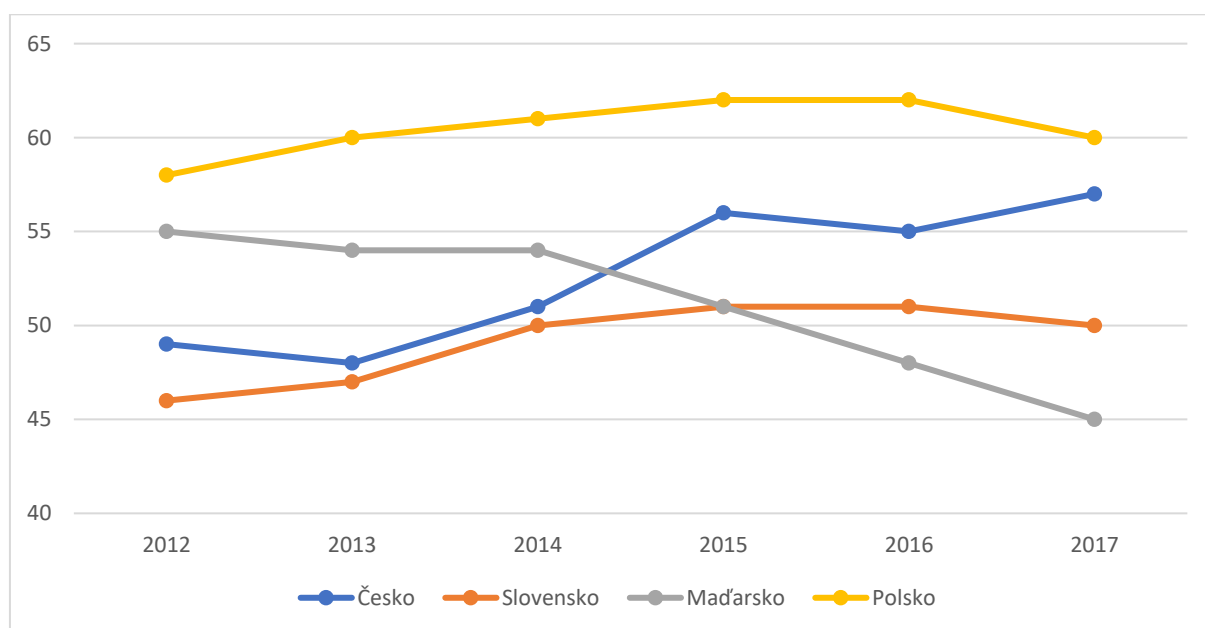
Index vnímání korupce řadí země podle stupně vnímání korupce ve veřejném sektoru ve 180 zemích světa. Používá stupnici 0 až 100, kde 100 označuje zemi téměř bez korupce a 0 znamená vysokou míru korupce. Průměr CPI za Evropskou unii dosahuje ve sledovaném období hodnot v rozmezí 63-67 bodů. Celosvětový průměr je pouze 43 bodů, což způsobují výsledky zemí, které jsou zmítané válkou a diktátorským režimem. Nejméně zkorumpovanými zeměmi na celém světě, které se za sledované období každoročně objevují

v první trojce, jsou Nový Zéland, Dánsko a Finsko. Naopak nejhůře si v indexu stojí Sýrie, Severní Korea a Somálsko (Transparency International, 2018).

Tabulka v příloze č.3 prezentuje dosažené hodnoty indexu CPI v zemích Evropské unie za sledované období. Země EU jsou srovnány v tabulce abecedně.

V roce 2012 se v EU nejhůře umístilo Řecko s 36 body, které si svou špatnou pozici drželo ještě následující rok. Na opačné straně žebříčku se nejlépe umístilo Dánsko, Finsko a Švédsko. Dánsko a Finsko v roce 2012 dosáhly shodného počtu 90 bodů, což je více než poloviční bodový náskok oproti Řecku. Od roku 2014 se Řecko v bodovém hodnocení zlepšilo a do roku 2017 již neobsadilo poslední místo v tabulce EU. Poslední příčku od roku 2014 obsazuje Bulharsko, kterému se nedařilo zvýšit počet bodů a ani dvou bodový posun v roce 2017 mu nezajistil posun v tabulce. Každoročně se v EU na prvních pěti místech drží Finsko, Dánsko, Švédsko, Nizozemsko a Lucembursko. Pouze v roce 2016 a 2017 se podařilo Spojenému království vyřadit z první pětky Lucembursko.

Graf 4. 1 Vývoj CPI ve V4 za období 2012-2017

Zdroj: Vlastní zpracování dle Transparency International (2018)

V grafu 4.1 je porovnán vývoj indexu vnímání korupce ve Visegrádské skupině. Nejlépe si ze všech zkoumaných zemí vede Polsko, které vykazuje lepší hodnocení dlouhodobě. V České republice je patrný jistý progres, až na drobné zaváhání v roce 2013 a 2016.

Slovensko, které v roce 2013 a 2014 zaostávalo za ČR pouze o jeden bod, nepokračovalo dále ve směru ČR, která stoupala stále výše, ale stagnuje od té doby okolo 50 a 51 bodů. Maďarsko, které ještě v roce 2012 bylo s 55 body daleko před ČR, zažívá od roku 2014 strmý bodový pád. V letech 2012 až 2017 nedosáhla ani jedna ze zemí V4 na průměr EU, který se pohyboval v rozmezí 63 až 67 bodů. Pozitivním však je, že vybraný vzorek zemí disponoval hodnotami nad průměrem globálním, který byl 43 bodů.

I přes mírné zlepšení Slovenska v roce 2015, které dosáhlo stejného bodového hodnocení (51 bodů) jako Maďarsko, zůstávají pozadu oproti Česku o 5 bodů a Polsku dokonce o 11 bodů. V roce 2016 si žádná ze zemí nepolepšila. Polsko a Slovensko si udržují svůj bodový stav z předešlého roku. I přesto, že Česko ztratilo jeden bod, v žebříčku Evropské unie si mírně polepšilo a posunulo se z 22. místa na místo 19. V Maďarsku se snížil bodový počet na 48, což představuje 3 bodovou ztrátu.

V roce 2017 si Česká republika, jako jediná ze zkoumaného vzorku zemí polepšila o dva body. Avšak není jasné, čím si toto lepší hodnocení ČR zasloužilo, neboť nebyla přijata žádná výraznější právní úprava, která by byla nápomocná při boji proti korupci a ani nebyla tak často diskutovaným tématem na politické úrovni. Ostatní země propadly, kdy Slovensko o jeden bod, Polsko o dva body a Maďarsko ztratilo dokonce body tři. V roce 2017 procházelo Slovensko krizí, neboť čelilo mnoha kauzám, při kterých se odhalovaly zločiny, které prorůstaly až do nejvyšších vládních pater. I přesto zaznamenalo pouze jednobodový propad a umístilo se 54. pozici v žebříčku, což v porovnání s předchozími roky je příznivá situace. Z visegrádské skupiny si nejlépe vedlo Polsko, které se umístilo na 36. pozici. Maďarsko v posledních šesti letech propadlo o deset bodů. Dle TI, tato doba odpovídá situaci, kdy tamní premiér zesílil kontrolu nad státními institucemi a ostře zasáhl proti občanské společnosti.

Dále bude potvrzena či zamítnuta stanovená hypotéza, která tvrdí, že země Visegrádského společenství se pohybují při hodnocení indexu vnímání korupce (CPI) pod průměrem zemí Evropské unie v období 2012 až 2017.

Tab. 4.1 Hodnocení indexu vnímání korupce (CPI) ve V4 za období 2012 až 2017

rok	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Česká republika	49	48	51	56	55	57
Slovensko	46	47	50	51	51	50
Polsko	58	60	61	63	62	60
Maďarsko	55	54	54	51	48	45
Průměr EU	63	63	66	67	65	65

Zdroj: Vlastní zpracování dle Transparency International (2018)

Výše uvedená tabulka 4.1 znázorňuje hodnocení indexu vnímání korupce v České republice, Slovensku, Polsku a Maďarsku v letech 2012-2017. Průměrné hodnocení indexu vnímání korupce v Evropské unii se pohybuje v rozmezí 63 až 67 bodů. Žádná ze zemí V4, však na průměrné bodové hodnocení EU nedosáhla a pohybují se pod průměrem EU. Hypotézu potvrzujeme.

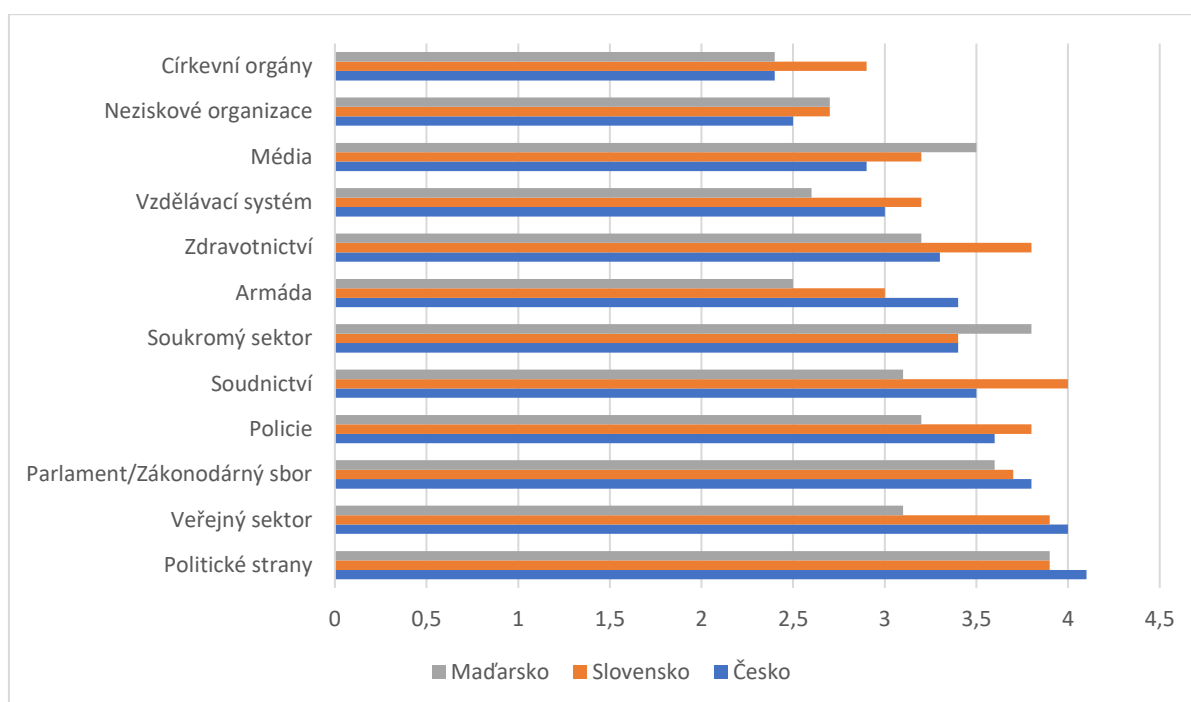
4.1.2 Globální barometr korupce GCB

Globální barometr korupce zkoumá názor veřejnosti na korupci. Průzkum veřejného mínění vydává Transparency International. Ve zkoumaném období se průzkum uskutečnil v roce 2013 a za období 2014-2017. GCB nabývá hodnot v intervalu od 1 do 5, kde 1 představuje nejmenší míru korupce a 5 extrémní míru korupce.

V roce 2013 se zúčastnilo průzkumu přes 114 000 osob ze 107 zemí. Polsko se tohoto průzkumu v roce 2013 nezúčastnilo. Jak již bylo uvedeno v kapitole 3, v České republice jsou považovány za nejzkorumpovanější politické strany, což uvedlo 73 % dotazovaných.

Jak vyplývá z grafu 4.2, v Maďarsku se 68 % dotazovaných domnívá, že nejvíce jsou korupcí zasaženy politické strany. Respondenti ze Slovenska (69 %) hodnotí jako nejzkorumpovanější oblast soudnictví. Nejméně zkorumpovanou oblastí jsou podle respondentů z Česka a Maďarska církevní orgány. Dotazovaní na Slovensku hodnotí jako nejméně zkorumpované neziskové organizace.

Graf 4.2 Globální barometr korupce ve vybraných zemích v roce 2013

Zdroj: Vlastní zpracování dle Transparency International (2018)

V Maďarsku se nejvíce (34 %) dotazovaných domnívá, že se korupce v posledních dvou letech hodně zvýšila. Respondenti z Česka a Slovenska uvedli, že se korupce nezměnila v letech 2012 a 2013. Přes polovina dotazovaných v Česku a na Slovensku a 27 % v Maďarsku považují korupci ve veřejném sektoru jako závažný problém (Transparency International, 2018). Na otázku, jaká je činnost vlády v boji proti korupci, uvedlo 72 % českých, 48 % maďarských a 63 % slovenských respondentů, že neefektivní. Nejvíce osob bylo požádáno o úplatek na Slovensku (27 %). V České republice přiznalo 23 % dotazovaných, že byl po nich žádán úplatek a 14 % v Maďarsku. V průzkumu přiznalo 28 % Slováků, 15 % Čechů a 18 % Maďarů, že poskytlo úplatek ve zdravotnictví. 44 % respondentů ze Slovenska a více jak polovina dotazovaných z Česka a Maďarska, považují tento úplatek jako dárek, kterým chtěli vyjádřit svou vděčnost (Transparency International, 2018).

Další zaznamenaný průzkum probíhal mezi roky 2014 až 2017 (Transparency International, 2018). Průzkumu se zúčastnilo přes 162 000 osob ze 119 zemí. Korupci jako jeden z nejzávažnějších problémů, kterému jednotlivé země čelí, považuje 41 % respondentů z Česka, 38 % ze Slovenska, 28 % z Maďarska a pouze 15 % z Polska. V Česku (67 %), na Slovensku (57 %) i v Maďarsku (55 %) se více jak polovina dotazovaných domnívá, že si vláda nevede dobře v boji proti korupci. V Maďarsku a na Slovensku považují za nejkorumpovanější poslance a senátory (Transparency International, 2018). V Polsku a

Česku označili za nejkorumpovanější shodně vládu. Respondenti z Česka a Polska cítí povinnost ohlásit korupci, byli by svědkem tohoto činu. Naopak většina dotazovaných ze Slovenska a Maďarska by tento nezákonný čin neohlásila.

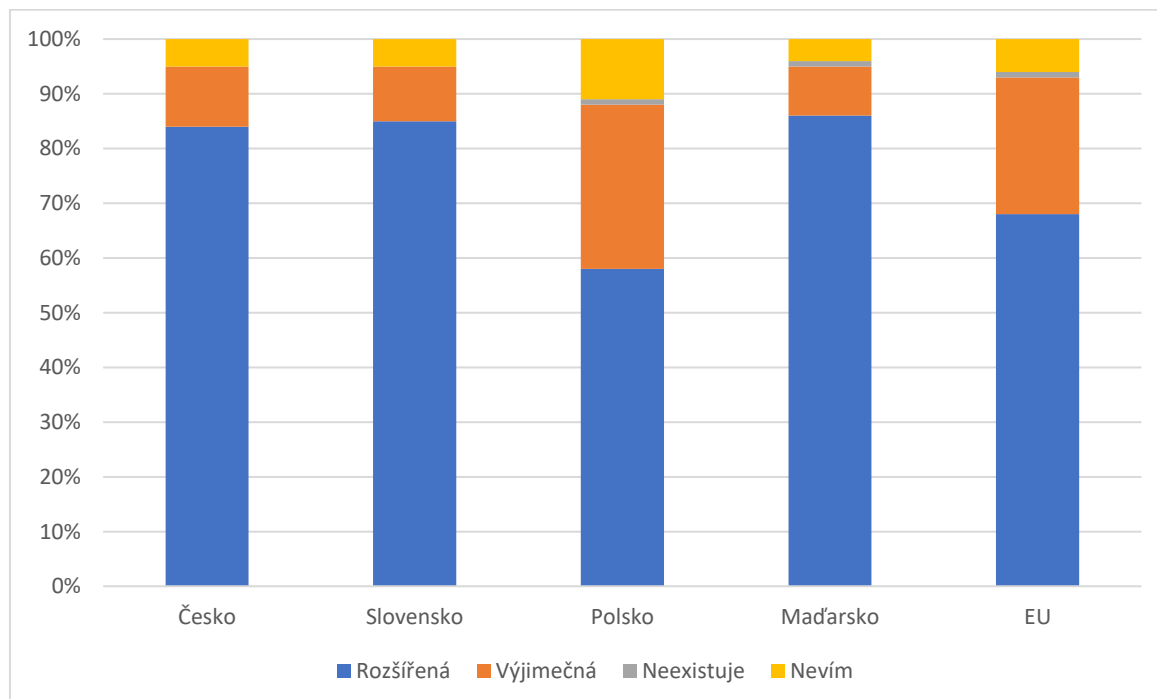
4.1.3 Eurobarometr

Série výzkumů Eurobarometru pravidelně analyzuje postoj veřejnosti vůči korupci. Prostřednictvím průzkumů veřejného mínění se zjišťuje:

- rozsah korupce,
- zkušenosti s úplatkářstvím ve veřejném sektoru,
- přítomnost korupce v různých oblastech společnosti,
- jak se změnilo vnímání korupce v posledních třech letech,
- odvětví společnosti, které čelí největším korupčním problémům,
- účinnost vlády v boji proti korupci (European Commission, 2019).

V roce 2017 se zúčastnilo průzkumu 28 080 respondentů z různých sociálních a demografických skupin ve všech 28 státech Evropské unie. Průzkum veřejného mínění zaměřený na korupci obsahoval 15 okruhů otázek (European Commission, 2019).

Graf 4. 3 Vyhodnocení vnímání korupce v zemích V4

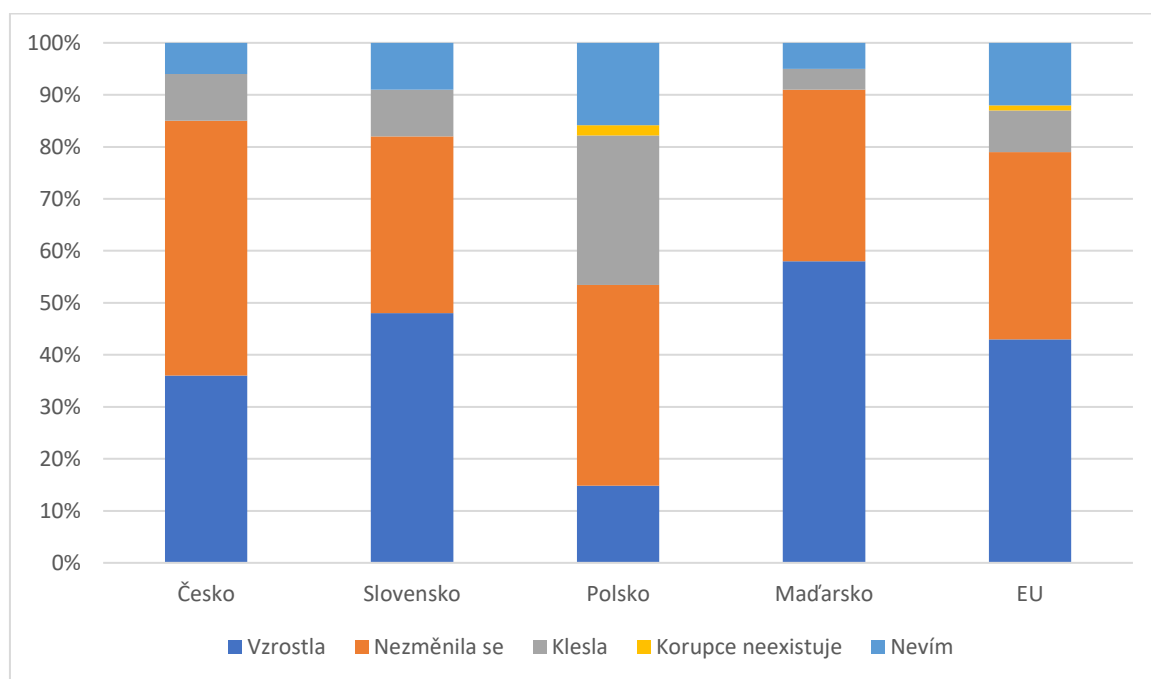

Zdroj: Vlastní zpracování dle European Commission (2019)

V roce 2017 proběhlo v České republice 1 027 rozhovorů, v Polsku 1 037, na Slovensku 1 080 a v Maďarsku 1 038 (European Commission, 2019). Ve výše uvedeném grafu 4.3 můžeme vidět, zda obyvatelé Visegradského společenství považují korupci v jejich zemi za rozšířenou. Za nejvíce rozšířený problém je považována v Maďarsku, na Slovensku a následně v Česku, jak uvedlo přes 80 % obyvatel jednotlivých zemí. Jediné Polsko se nachází pod hranicí průměru Evropské unie s 58 % dotazovaných, kteří považují korupci za rozšířenou a 30 % se domnívá, že je to spíše výjimečný jev v jejich zemi.

Zvýšenou míru korupce zaznamenalo v posledních třech letech nejvíce Maďarsko a Slovensko, jak vyplývá z grafu 4.4. Česká republika a Polsko se nacházejí pod průměrem EU. V České republice si necelá polovina respondentů myslí, že korupce se v posledních třech letech nezměnila. V Polsku se 39 % respondentů domnívá, že se míra korupce nezměnila a dokonce 29 % obyvatel je přesvědčeno, že klesla.

Graf 4.4 Zhodnocení změny korupce v letech 2015-2017

Zdroj: Vlastní zpracování dle European Commission (2019)

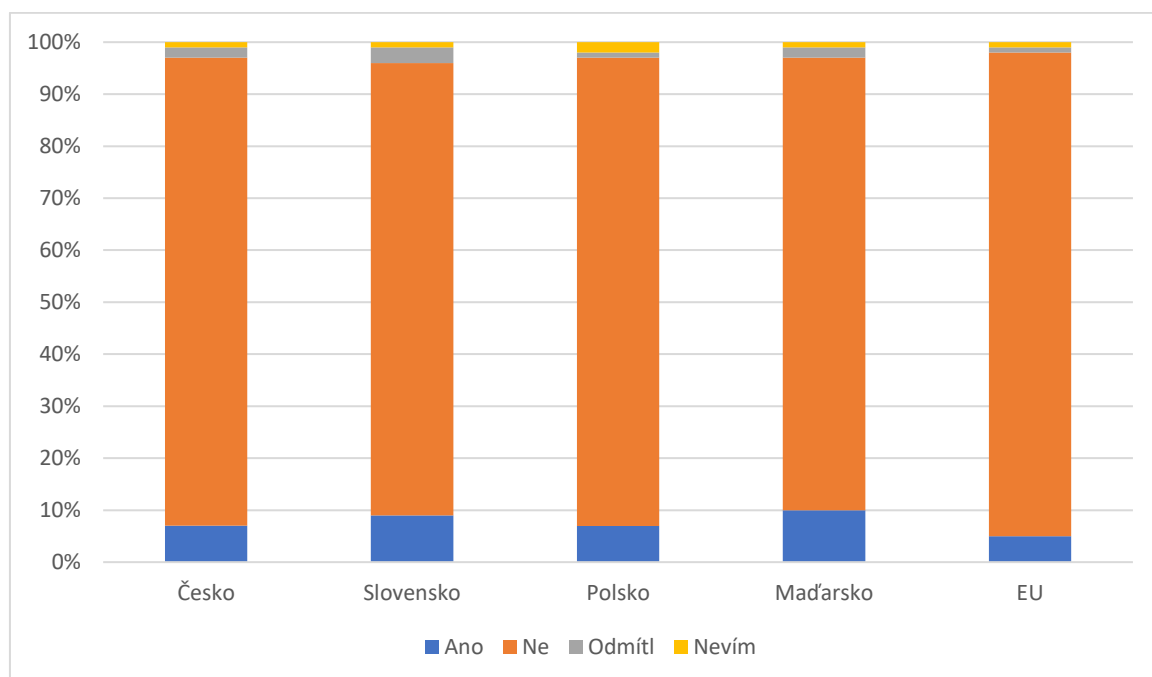
Úkolem další otázky bylo zjistit, jaký názor mají respondenti na uplácení ve veřejné správě. Největší tolerance byla zaznamenána v Maďarsku, kde 60 % dotazovaných považuje za přijatelné poskytnutí daru, 59 % laskavosti a 43 % finančního úplatku. Jiný přístup k úplatkářství měli dotazovaní v Polsku. Pouze 13 % respondentů uvedlo, že je přijatelné dát peněžní úplatu, 32 % uvedlo dar a 22 % laskavost. Více než polovina Slováků a téměř

polovina Čechů považuje prokázání laskavosti výměnou za protislužbu od veřejné správy za přijatelné jednání. Nejméně je tolerováno v Česku (19 %) a na Slovensku (24 %) obdarovávání penězi (European Commission, 2019).

Celý zkoumaná vzorek zemí pociťuje větší přítomnost korupce v národních a celostátních veřejných institucích než u institucí na místní a krajské úrovni. Při určení oblasti, která je podle respondentů nejzkorumpovanější se jednotlivé země v názorech rozcházely. V ČR jsou nejvíce zkorumpovaní úředníci přidělující veřejné zakázky následování politickými stranami. Na Slovensku je korupce nejvíce pociťována ve zdravotnictví a na soudech. V Maďarsku se respondenti shodli na politických stranách a na politicích, kteří pracují na národní, regionální nebo místní úrovni. Obyvatelé Polska považují za nejzkorumpovanější oblast zdravotnictví a politické strany (European Commission, 2019).

Z grafu 4.5 lze vypožorovat, že účastníkem či svědkem korupčního jednání bylo 10 % dotazovaných v Maďarsku, avšak pouze 3 % z nich korupci ohlásili příslušným orgánům. 7 % obyvatel Česka a Polska přiznalo účast či přítomnost na korupci. Avšak 10 % českých respondentů ohlásilo korupci a polských pouze o procento méně. Pokud by ale dotazovaní z V4 korupci ohlásili, nejvíce by shodně věřili policii.

Graf 4.5 Zažil(a) jste v posledních 12 měsících nějaký případ korupce nebo jste byl(a) jejím svědkem?

Zdroj: Vlastní zpracování dle European Commission (2019)

Většina dotazovaných v EU uvádí, že korupce je pro jejich zemi velkým problémem a zároveň boj proti ní považují za nedostatečný. 68 % respondentů považuje korupci za velmi rozšířenou, především u politických stran (56 %), ale také i na místní úrovni (53 %). Za nejvíce rozšířený jev je korupce považována v Řecku (96 %), a následně ve Španělsku, na Kypru a Chorvatsku. Naopak pouze 21 % respondentů považuje korupci za rozšířenou ve Finsku a 22 % v Dánsku. Přes 40 % dotazovaných se domnívá, že korupce v posledních třech letech vzrostla (European Commission, 2019).

Čtvrtina obyvatel Evropské unie tvrdí, že korupce je zasahuje v jejich každodenním životě. Nejvíce osob zastává tento názor v Rumunsku (68 %) a Chorvatsku (59 %). V Dánsku a Nizozemsku se to domnívalo pouze 4 % respondentů. Zkušenosti s úplatky v EU nejsou běžné. V průměru přiznalo pouze 12 % osob, že přijalo či zná někoho kdo přijal úplatek, 7 % se stalo obětí korupce a 5 % bylo svědkem korupčního jednání. Necelá čtvrtina obyvatel Evropské unie považuje za přijatelné získat výhodu ve veřejné správě pomocí daru (21 %) nebo úplatku v peněžní formě (14 %).

Avšak jen 18 % těch, kterých se korupce nějakým způsobem dotkla, nahlásili tento nezákonný čin a jen necelá polovina ví, kde korupci ohlásit. Nejčastějším důvodem, kvůli kterém respondenti korupci neohlásí je obtížné dokazování korupce. Mezi další důvody uvedli také to, že odpovědné osoby nejsou trestány či nedostatečnou ochranu ohlašovatelů. Za nejdůvěryhodnější instituci je považována policie a soudy (European Commission, 2019).

4.2 Vztah vybraných ukazatelů s indexem vnímání korupce CPI v EU s použitím korelační analýzy

Cílem korelační analýzy je zjistit, zda existuje možná závislosti HDP na obyvatele s CPI a veřejných výdajů s CPI ve 28 zemích Evropské unie za rok 2012 a 2017. Data, která byla použita k analýze jsou uvedena v příloze č. 4. Závislost vybraných proměnných je hodnocena na základě Pearsonova korelačního koeficientu a koeficientu determinace. Výpočty byly uskutečněny v programu Microsoft Excel.

Koeficient determinace vyjadřuje podíl, jakým je rozptýl závislé proměnné vysvětlen změnami nezávislé proměnné veličiny. **Pearsonův korelační koeficient** je statistický ukazatel, který vyjadřuje míru závislosti dvou veličin a nabývá hodnot od -1 do 1. Čím těsnější vztah je mezi zkoumanými proměnnými, tím se více výsledná hodnota blíží k 1, respektive

k -1. Jestliže hodnota korelačního koeficientu je blízká nule, neexistuje mezi zkoumanými proměnnými lineární vazba, avšak může existovat vazba jiného typu (Budíková, Králová, Maroš, 2010).

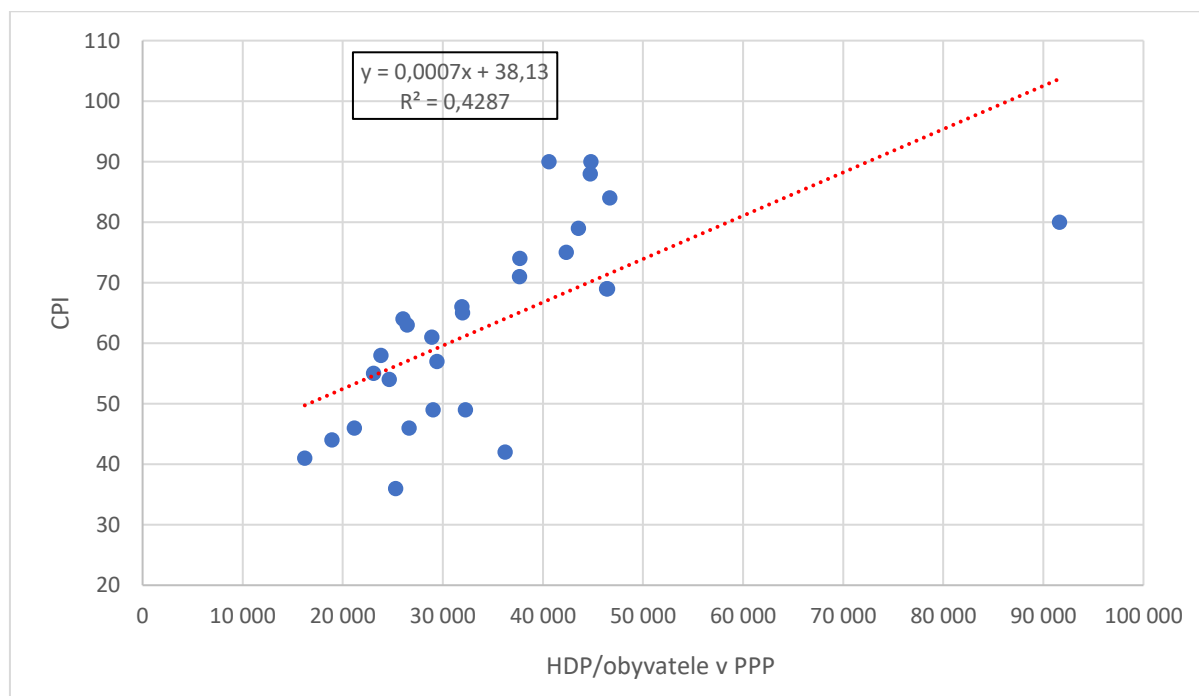
4.2.1 Vztah HDP a CPI

Vztah hrubého domácího produktu na obyvatele v paritě kupní síly v USD a indexu vnímání korupce CPI zobrazuje následující bodový graf 4.6 pro rok 2012. V grafu je uvedena přímka, která je vhodnou trendovou funkcí. Pro daný model je vypočítán Pearsonův korelační koeficient, který dosahoval hodnoty 0,6547. Korelační koeficient vyjadřuje silnou 65,47 % závislost.

Koeficient determinace dosáhl hodnoty 0,4287. Výsledná hodnota vyjadřuje, že 42,87 % rozptylu vysvětlované proměnné, tedy indexu vnímání korupce, lze vysvětlit vypočítaným modelem. Na základě rovnice regrese $y = 0,0007x + 38,13$ lze vyvodit, že pokud by se zvýšila o 1 000 USD proměnná HDP na obyvatele v PPP, pak by CPI vzrostl o 0,7.

Maďarsko, jako jediná země z Visegrádského společenství, leží přímo na přímce. Nejdále od přímky se nachází v roce 2012 Slovensko.

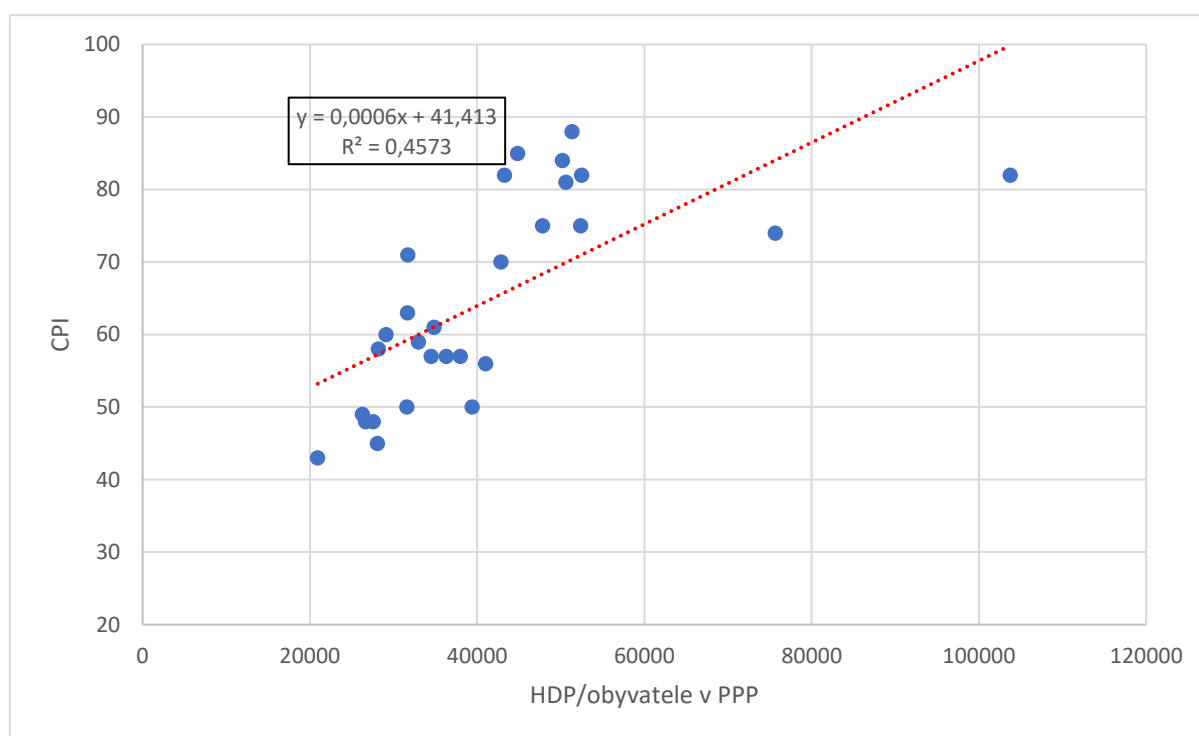
Graf 4.6 Závislost HDP na obyvatele v PPP a CPI za rok 2012

Zdroj: Vlastní zpracování dle Transparency International (2018), The World Bank (2019)

Stejně jako u předešlého grafu, je i v bodovém grafu 4.7 zaznamenána proměnná HDP na obyvatele v PPP na ose x a index vnímání korupce CPI na ose y za rok 2017. Při vložení lineární regresivní přímky je vysvětlena ze 45,73 % vazba mezi sledovanými proměnnými, neboť koeficient determinace dosahuje hodnoty 0,4573. Pearsonův korelační koeficient dosáhl hodnoty 0,6762 a vykazuje silnou závislost. Regresivní rovnice má tvar $y = 0,0006x + 41,413$. Pokud by se HDP na obyvatele v PPP zvýšil o 1 000 USD, pak index korupce vzrostl o 0,6. Z roku 2017 se nejvíce k průměru blížilo Polsko, a naopak nejdále se nacházelo Maďarsko.

Graf. 4.7 Závislost HDP na obyvatele v PPP a CPI za rok 2017

Zdroj: Vlastní zpracování dle Transparency International (2018), The World Bank (2019)

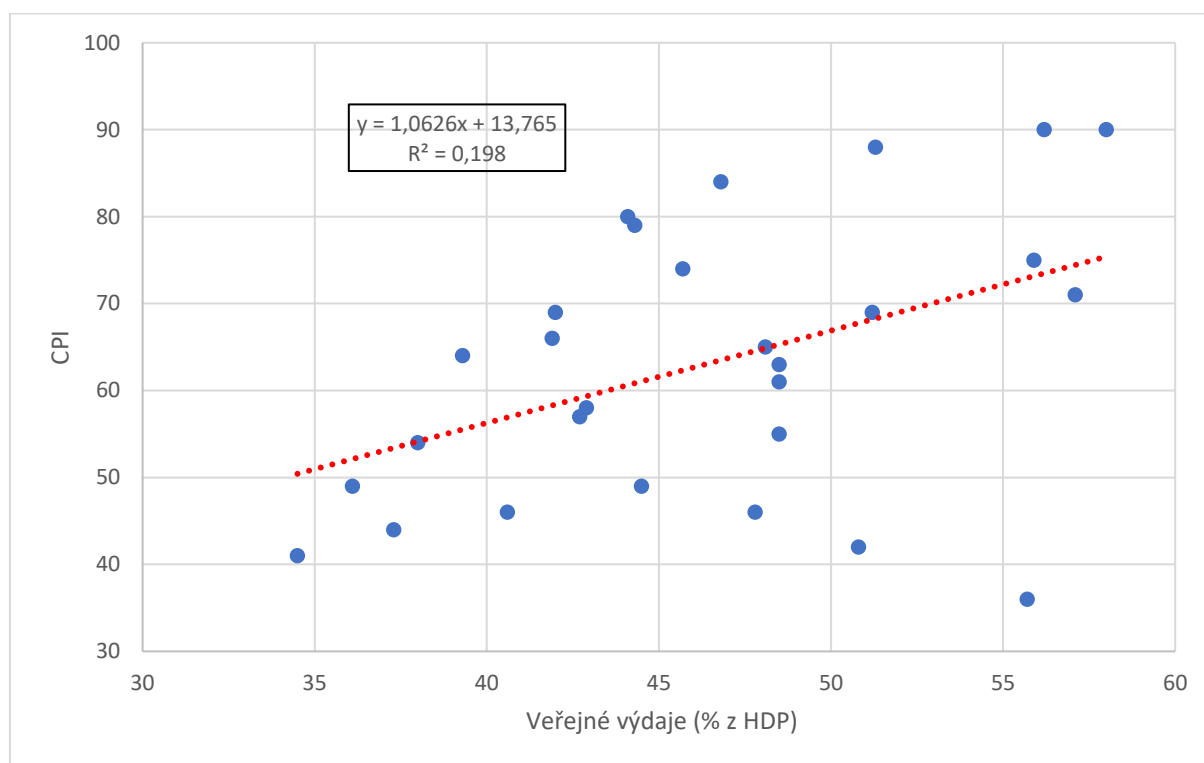
Z výše uvedeného vyplývá, že koeficient determinace, který v roce 2017 dosáhl hodnoty 0,4573, se zvýšil oproti roku 2012 a došlo tedy ke zvýšení vazby mezi proměnnými o 2,86 %. To lze vysledovat i u Pearsonova korelačního koeficientu, který se zvýšil z hodnoty 0,6547 na 0,6762 a i nadále zde převažuje silná závislost ukazatelů. Zjištěné výsledky ukazují na existenci souvislosti mezi růstem hrubého domácího produktu na obyvatele v PPP a vyšším hodnocením CPI. Avšak není možné jednoznačně prokázat vliv. Přestože zde může existovat vzájemný vztah, nelze vyvodit, že vyšší hodnota HDP na obyvatele způsobuje lepší vnímání korupce.

4.2.2 Vztah veřejných výdajů a CPI

Bodový graf 4.8 zobrazuje vtaž veřejných výdajů (% z HDP) a indexu vnímání korupce CPI v zemích Evropské unie v roce 2012. Přímka, která se nachází v grafu je vhodnou trendovou funkcí. Pearsonův korelační koeficient, který byl vypočítán pro graf 4.8, dosahoval hodnoty 0,4449, což vyjadřuje střední 44,49 % závislost. Koeficient determinace činí 0,198 a vyjadřuje, že 19,8 % rozptylu vysvětlované proměnné je možno vysvětlit vypočítaným modelem. Rovnice regrese má tvar $y = 1,0626x + 13,765$.

V roce 2012 se nejvíce blíží dané spojnici Polsko, Česko, Maďarsko a Slovensko jsou na podobné úrovni dále od dané přímky.

Graf 4.8 Závislost veřejných výdajů (% z HDP) a CPI za rok 2012

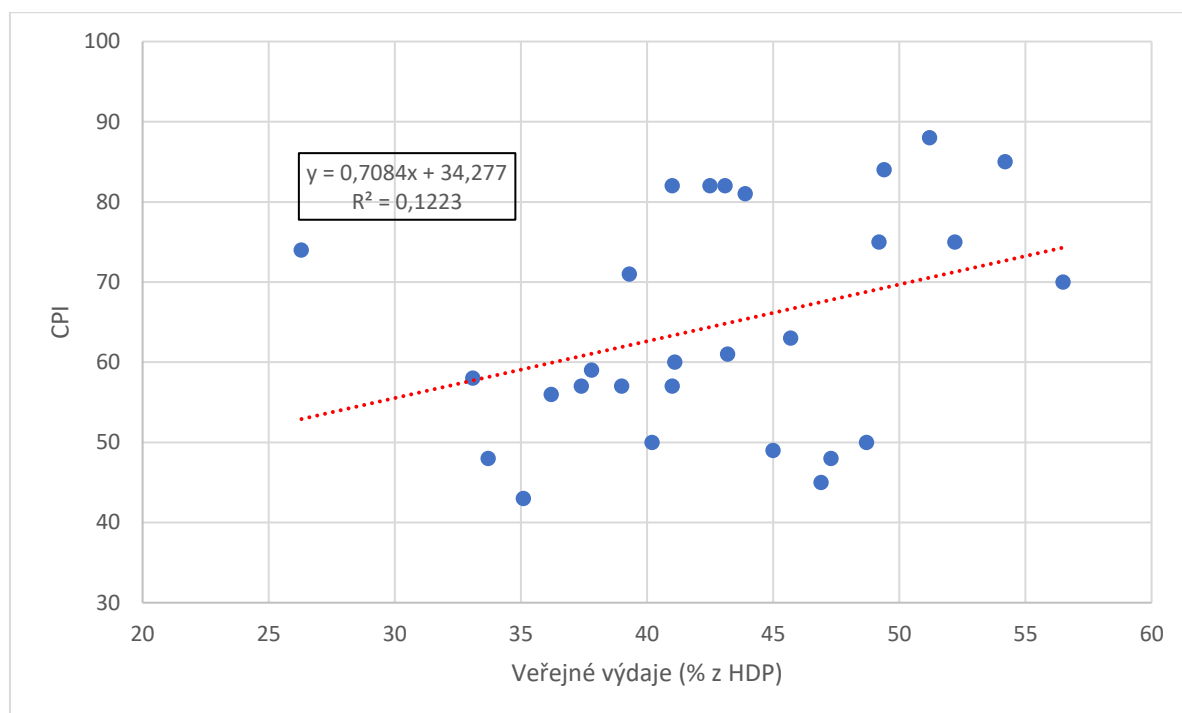
Zdroj: Vlastní zpracování dle Transparency International (2018), Eurostat (2019)

Pro určení závislosti mezi veřejnými výdaji (% z HDP) a indexem vnímání korupce CPI za rok 2017 je sestaven jednoduchý bodový graf 4.9, který je doplněn vhodnou spojnicí trendu. Pearsonův korelační koeficient dosahuje hodnoty 0,3496, což vykazuje slabou 34,96 % závislost.

Hodnota koeficientu determinace pro daný model je 0,1223. Koeficient determinace určuje z kolika procent (12,23 %) vysvětluje variabilitu nezávislé proměnné za proměnné

závislé. Regresivní rovnice má tvar $y = 0,7084x + 34,2777$. Nejvíce se od přímky vychyluje Maďarsko. Polsko a Česká republika se ze zemí V4 nachází nejbližše uvedené spojnici.

Graf 4.9 Závislost veřejných výdajů (% z HDP) a CPI za rok 2017

Zdroj: Vlastní zpracování dle Transparency International (2018), Eurostat (2019)

Ze zjištěných skutečností vyplývá, že Pearsonův koeficient se snížil o 9,53 % na hodnotu 0,3496. Na základě Pearsonova koeficientu lze vyvodit, že se závislost ukazatelů změnila ze střední závislosti na slabou závislost. U koeficientu determinace byl zaznamenán také pokles. V roce 2012 dosahoval hodnoty 0,198 a v roce 2017 0,1223. Z uvedených údajů vyplývá, že došlo ke snížení vazby mezi proměnnými o 7,57 %. Zjištěné výsledky vykazují slabou závislost mezi veřejnými výdaji (% z HDP) a indexem vnímání korupce CPI.

4.3 Zhodnocení protikorupčních opatření v ČR

Boj s korupcí může být úspěšný pouze v případě, kdy budou společně spolupracovat všechny složky veřejné správy. Výkon moci, která není kontrolována, může být spouštěčem korupčního jednání, které následně vede k podlamování samostatného základu společnosti.

Korupční jednání ve státních institucích způsobuje ztrátu důvěry občanů v takovéto instituce a zároveň může být ohrožena bezpečnost státu.

Když se ČR v roce 1996 poprvé zúčastnila celosvětového měření indexu CPI, hodnocení sice bylo příznivé, avšak vzniklo znepokojení nad rozsahem korupce v České republice. Nepříjemné zjištění o rozsahu vnímané korupce bylo impulsem pro tehdejší vládu k vytvoření koncepce boje proti korupci. Proto v roce 1997 vláda zadala svým usnesením ministru vnitra úkol, aby byla vytvořena koncepce, která bude obsahovat metody na odhalování korupce pracovníků veřejné správy. Tento podnět se stal základem, pro vznik nynějších vládních protikorupčních strategií ČR. Následně bylo po České republice, jako kandidátské země pro vstup do Evropské unie, požadováno vytvoření účinných nástrojů protikorupční politiky. Také díky Evropské unii, která poskytla ČR nejen finanční, ale i metodickou pomoc, začaly vznikat potřebné dokumenty k boji proti korupci.

Eliminace korupce je jedním ze základních cílů vlád po celém světě. Vláda v České republice poskytuje nemalé finanční prostředky na protikorupční politiku. Cílem antikorupční politiky je především snížit úroveň skutečné, ale i vnímané míry korupce v České republice.

Tabulka 4.2 znázorňuje vývoj dokumentů, které byly vytvořeny pro boj s korupcí v České republice. V daném období byly vytvořeny tři dokumenty, z nichž první dva nesou stejný název, a to Strategie vlády v boji proti korupci a posledním zmiňovaným dokumentem je Vládní koncepce boje s korupcí. V jednotlivých protikorupčních opatřeních bude zhodnoceno plnění stanovených priorit v časovém období 2011 až 2017.

Tab. 4.2 Vývoj protikorupčních opatření v České republice za období 2011-2017

1.	2011-2012	Strategie vlády v boji proti korupci
2.	2013-2014	Strategie vlády v boji proti korupci
3.	2015-2017	Vládní koncepce boje s korupcí

Zdroj: Vlastní zpracování dle Ministerstva spravedlnosti ČR (2011, 2013, 2015)

4.3.1 Zhodnocení strategie vlády v boji proti korupci v ČR na období let 2011 a 2012

Strategie vlády v boji proti korupci na období 2011 a 2012 byla přijata usnesením vlády ze dne 5. ledna 2011, avšak do konce roku 2012 prošla několika změnami. Strategie byla postavena na třech pilířích, kterými byly prevence, průhlednost a postih. V úvodní části dokumentu se nachází obecné formulování pojmu korupce a aktuální statistiky stavu korupce v České republice. Důležitou částí dokumentu jsou jednotlivá opatření, kterých se ve strategii nachází celkem 58, z nichž 11 považuje vláda za prioritních. Vláda byla pololetně informována o stavu a způsobu plnění jednotlivých úkolů, na základě zpráv o plnění od jednotlivých rezortů. V tabulce 4.3 lze vidět hlavní priority strategie. Z jednotlivých 11 priorit se podařilo splnit 7 formálně, avšak fakticky pouze 5. Úkoly, které nebyly splněny vláda zcela zrušila nebo prodloužila termín jejich splnění (Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2011).

Tab. 4.3 Priority Strategie vlády v boji proti korupci na období let 2011 a 2012

Splněné priority	Nesplněné priority
Novela zákona o veřejných zakázkách	Přijetí zákona o úřednicích zajišťující odpolitizování, profesionalizaci a stabilizaci veřejné správy
Pokračování a dokončení elektronizace agend provozovaných v rámci veřejné správy	Zavedení přísnějších pravidel pro nakládání s majetkem obcí a krajů
Předložení návrhu zákona o trestní odpovědnosti PO	Změna podmínek pro nakládání s majetkem PO zřizovaných státem nebo územními samosprávnými celky a společností s majetkovou účastí státu
Posílení restitutivní funkce trestního řízení včetně odčerpání výnosů	Posílení kontrolních pravomocí Nejvyššího kontrolního úřadu ve vztahu k územním samosprávným celkům
Analýza whistleblowingu a ochrany oznamovatelů korupčního jednání	Zefektivnění systému svobodného přístupu k informacím
	Reforma státního zastupitelství

Zdroj: Vlastní zpracování dle Ministerstva spravedlnosti ČR (2011)

Cílem nové úpravy **zákona o veřejných zakázkách** bylo řešení problémových okruhů, kterými se do té doby zákon nezabýval či zpřísnění stávajících okruhů. Jednalo se například prokazování vlastnické struktury u aktéru veřejných zakázek, zveřejňování veškerých údajů spojených se zakázkou na internetu či omezení možnosti užších řízení. Novela zákona o veřejných zakázkách byla přijata s účinností od 1. dubna 2012, avšak k roku 2016 byla zrušena a nahrazena zákonem novým. Dalším úkolem, který se podařilo splnit bylo předložení materiálů o **Smart Administration a Digitální agendě pro Evropu**, čímž měla být zajištěna pravidelná informovanost vlády o realizaci těchto projektů. Vytvoření návrhu **zákona o trestní odpovědnosti právnických osob** bylo podmínkou pro ratifikaci Úmluvy OSN proti korupci. Zavedení trestné odpovědnosti PO umožňuje vyšetřování spáchaných trestných činů podobně jako u FO. Zákon vstoupil v účinnost 1. ledna 2012 (Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2011). Další splněnou prioritou je **posílení restitutivní funkce trestního řízení**. Splnění úkolu spočívalo ve vypracování dokumentu, který zahrnoval opatření k provedení systémových, organizačních a dalších změn. Materiál upravoval především reorganizaci Úřadu pro odhalování korupce a finanční kriminality a zavedení odborných pracovišť, které se zabývají vyhledáváním a zajišťováním výnosů z trestné činnosti. Posledním úspěšných prioritním opatření byla **analýza whistleblowingu a ochrany oznamovatelů korupce**. Předmětem úkolu bylo vytvoření analýzy současné situace whistleblowingu a návrhu, který bude obsahovat legislativní či organizační opatření pro řešení současných problémů. Právní úprava by měla pomoci k lepší ochraně osob, které oznámí korupční jednání (Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2011).

Vytvořením nového **zákona o úřednících** měla být zvýšena efektivita výkonu státní správy. Tento úkol měl zajistit depolitizaci veřejné správy a upravit systém odměňování. Zákon měl také upravovat povinnosti úředníků včetně jejich povinného vzdělávání. Přijetí nového zákona se však nepodařilo splnit, avšak úkol byl zařazen do Akčního plánu ČR „Partnerství pro otevřené vládnutí“. Zavedení **přísnějších pravidel pro nakládání s majetkem obcí a krajů** mělo být uskutečněno pomocí zpřísnění podmínek pro úkony při nakládání s majetkem a financemi a uplatňování odpovědnosti spojené se špatným hospodařením obcí a krajů. Cílem tohoto úkolu byla snaha o omezení možností vzniku korupčního prostředí. Úkol však nebyl splněn, neboť návrh, který byl projednáván, byl přerušen z důvodu opakovaného projednávání (Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2011). Úprava podmínek pro **nakládání s majetkem PO státních a obecních** si kladla za cíl vytvořit legislativní opatření upravující zajištění odbornosti zástupců jmenovaných do orgánů

společností, jež jsou zřizovány státem nebo územními samosprávnými celky. Předmětem úpravy bylo také zabezpečit zveřejňování odměn těchto orgánů. Úkol nebyl splněn. **Rozšíření kontrolních kompetencí NKÚ** mělo být ukotveno v Ústavě ČR pomocí legislativní úpravy. NKÚ měl disponovat možností rozšířené kontroly územních samosprávných celků a veřejnoprávních korporací na hospodaření s jejich majetkem, včetně finančních prostředků. Novela Ústavy však nebyla přijata a úkol se tak nepodařilo splnit. Současný **zákon** č. 106/1999 Sb., **o svobodném přístupu k informacím**, obsahoval několik problémových okruhů, které bylo potřeba identifikovat a následně navrhnout možná řešení. Úkolem tedy bylo zajištění rychlejšího přístupu k informacím pro veřejnost, což by také umožnilo zajištění kontroly nad rozhodováním veřejné správy. Úkol nebyl splněn. Poslední nesplněný úkol se týkal **reformy státního zastupitelství**. Cílem nového zákona o státním zastupitelství bylo zajištění větší míry nezávislosti tohoto orgánu. V zákonu měla být upravena odpovědnost za výkon, způsob přidělování případů, ale také vytvoření nového postupu při jmenování a odvolávání vedoucích státních zástupců (Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2011).

4.3.2 Zhodnocení strategie vlády v boji proti korupci v ČR na období let 2013 a 2014

Strategie vlády v boji proti korupci na období 2013-2014 byla schválena usnesením vlády 16. ledna 2013. Strategie je dělena na dvě hlavní části. První částí je část analytická, která je tvořena oblastmi vnímání korupce, analýzou ekonomických souvislostí korupce a analýzou statistik odhalování a vyšetřování korupce. Strategická část dokumentu determinuje směry, kterým by se vláda měla více věnovat. Mezi tyto směry patří:

- profesionalizace veřejné správy,
- nakládání s veřejným majetkem,
- posilování protikorupčních nástrojů v soukromém sektoru,
- posilování politického systému a zvyšování transparentnosti politických stran,
- odhalování, vyšetřování a stíhání korupce,
- posilování protikorupčního klimatu v české společnosti,
- vytvoření kapacit pro monitoring korupce, formulaci protikorupční politiky a její monitoring a koordinaci jednotlivých kroků protikorupční politiky, posílení zdrojů na implementaci protikorupční politiky,
- posilování transparentnosti veřejného sektoru (Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2013).

Celkem dokument obsahoval 49 úkolů, z nichž 10 bylo stanovených jako priorita. Prioritní úkoly jsou zachyceny v tabulce 4.4, který obsahuje také přehled, zda se úkoly podařilo splnit či nikoliv. Z tabulky 4.4 je tedy patrné, že pouze 2 úkoly nebyly splněny, což představuje 80 % úspěšnost v plnění zadaných úkolů. Zbylých 39 úkolů bylo rozčleněno do vybraných témat, kterými jsou veřejné správa, veřejné zakázky, orgány činné v trestním řízení, vzdělávání a ostatní.

Tab. 4.4 Priority Strategie vlády v boji proti korupci na období let 2013 a 2014

Splněné priority	Nesplněné priority
Zákon o úřednících	Zákon o střetu zájmu
Zákon o svobodném přístupu k informacím	Rozkrývání konečných vlastníků
Ochrana oznamovatelů	
Finanční kontrola a audit	
Vlastnická politika státu	
Strategie a metodika veřejného nakupování	
Zákon o státním zastupitelství	
Protikorupční program	

Zdroj: Vlastní zpracování dle Ministerstva spravedlnosti ČR (2013)

Mezi nesplněné priority patří zákon o střetu zájmu a rozkrývání konečných vlastníků. **Zákon o střetu zájmu** obsahoval dva indikátory plnění. Prvním úkolem bylo vypracování analýzy, která zkoumala účinnost stávajícího zákona o střetu zájmu. Analýza se zabývala například problematikou zpřísnění sankcí či vybudováním centrálního registru oznámení. Následně měl být předložen návrh novely zákona, který by řešil problémové oblasti identifikované pomocí analýzy. Poslední nesplněnou prioritou v této Strategii na období 2013 a 2014 je **rozkrývání konečných vlastníků**. Ministerstvo pro místní rozvoj mělo předložit vládě návrh nových legislativních úprav koncesního zákona a zákona o veřejných zakázkách. Tyto novely měly zajistit zvýšení transparentnosti konečných vlastníků PO, které se uchází o

veřejnou zakázku nebo koncesi. Nové úpravy problematiky nebyly včas splněny, protože potřebné úpravy budou uskutečněny až po schválení nových zadávacích směrnic EU (Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2013).

Následující úkoly byly řádně splněny. První splněnou prioritou je předložení návrhu právní úpravy **zákona o úřednících**, která by řešila nedostatečnou úpravu pracovního a služebního poměru a vzdělávání státních úředníků. Návrh měl obsahovat takové úpravy, které by vedly k zefektivnění státní správy. Existence účinného zákona o státních úřednících je také podmínkou pro čerpání finančních prostředků z evropských fondů. Účinnost zákona se předpokládala k 1. ledna 2015, což bylo i splněno. Je nutno však podotknout, že úkol byl splněn pouze částečně, neboť dvě z pěti kritérií splněny nebyly. Novela zákona byla požadována i u **zákona o svobodném přístupu k informacím**, která byla převzata z předchozí Strategie. Úkol z předchozí Strategie byl přepracován a přizpůsoben novým požadavkům, které zajišťovaly snadnější přístup k informacím a možnost časně identifikace případů u kterých hrozí podezření na korupci. Nové úpravy zákona proběhly i oblasti **ochrany oznamovatelů**. Pomocí analýzy whistleblowingu z předchozí Strategie byly pracovány návrhy zákonů, které souvisejí s řešením whistleblowingu a ochrany oznamovatelů. Dále byla předložena vládě nová analýza, která upravovala možnosti právní pomoci pro oznamovatele trestné činnosti. Z analýzy vyplynulo, že je vhodné zřídit poradnu pro oznamovatele, která by poskytovala osobám právní i psychologické poradenství (Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2013).

Návrh **zákona o řídicím a kontrolním systému** ve veřejné správě zahrnoval nové úpravy v oblasti manažerské kontroly, interního auditu, centrální harmonizace a kontroly hospodaření územních samosprávných celků. Navrhovaný kontrolní systém má být účinný a efektivní. Nová úprava má zajistit transparentnost činnosti veřejné správy, která by dopomohla k omezení korupčního chování uvnitř systému. Úkolem Ministerstva financí bylo vypracování materiálu, který obsahuje obecné řešení **vlastnické politiky státu**. Dokument obsahuje kromě základních cílů a role státu ve veřejné správě také vlastnická práva státu. Cílem priority je zabránit uskutečňování takových projektů, u kterých hrozí vysoké riziko korupce od podniků, které jsou státní či vlastněné státem. Ministerstvo pro místní rozvoj ve spolupráci s Ministerstvem financí vypracovalo návrh **Strategie a metodiky veřejného nakupování**, s ohledem na nové evropské zadávací směrnice. Účelem dokumentu je větší transparentnost při nakládání s veřejnými prostředky na principu efektivity, účelnosti a hospodárnosti. Právní předpisy upravují postup veřejných nákupů, zadávání veřejných

zakázek včetně metodických postupů a zajišťují zpětnou vazbu pro následné vylepšování systému (Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2013).

Na základě nesplněné priority z předchozího období, byla převedena novelizace **zákona o státním zastupitelství** do Strategie vlády v boji proti korupci na období let 2013 a 2014. Ministerstvo spravedlnosti předložilo vládě dokument zabývající se zadanými úkoly, mezi které patří například zřízení Úřadu pro boj s korupcí, závažnou finanční kriminalitou a terorismem či změna postupu při přidělování případů. Nový zákon má zajišťovat větší nezávislost, ale i odpovědnost státních zástupců. Mezi úkoly Ministerstva vnitra patřilo i vypracování **protikorupčního programu**, pomocí kterého by bylo zajištěno pravidelné mapování stavu korupce v ČR a vytvoření preventivních opatření pro boj s tímto rozšířeným jevem. Program upravuje i kooperaci státních orgánů s nestátními neziskovými organizacemi, jejichž spolupráce je nezbytná pro dosahování výsledků v boji proti korupci. Cílem vlády je také zajištění dostatečného množství prostředků pro nestátní neziskových organizací, které bojují proti korupci, ale i pro zaměstnance veřejné správy na jejich vzdělávání v protikorupční problematice (Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2013).

4.3.3 Zhodnocení vládní koncepce boje s korupcí v ČR na léta 2015 až 2017

Vládní koncepce boje s korupcí na léta 2015 až 2017 byla schválena usnesením vlády dne 15. prosince 2014. Na základě této Koncepce byly vytvořeny tři Akční plány boje s korupcí na rok 2015, 2016 a 2017. Každý Akční plán rozpracovává stanovené priority a popisuje cílový stav, kterého má být pro daný rok dosaženo. Koncepce je rozdělena na čtyři problémové okruhy:

- Výkonná a nezávislá exekutiva,
- Transparentnost a otevřený přístup k informacím,
- Hospodárné nakládání s majetkem státu,
- Rozvoj občanské společnosti.

Tyto okruhy představují obsahové minimum pro jednotlivé Akční plány boje s korupcí na jednotlivé roky. Celkem dokument obsahoval 38 úkolů. V tabulce 4.5 je uveden přehled základních priorit, z kterého je patrné, že pouze 3 priority nebyly splněny.

Prvním problémovým okruhem je **Výkonná a nezávislá exekutiva**, pod kterou spadají první dvě základní priority. Zákon o státní službě nabyl účinnosti 1. ledna 2015. Na základě zákona byla splněna podmínka účinné veřejné správy pro čerpání prostředků z evropských fondů. Od 1. července byl zahájen provoz Informačního systému o státní službě, který slouží veřejnosti i úřadům a zveřejňuje informace o obsazovaných služebních místech a úřednických zkouškách. Cílem nové právní úpravy je omezení korupce na úřadech, zajištění profesionality, transparentnosti a zvýšení výkonnosti státní správy. Předložení nového zákona o státním zastupitelství je úkolem pro Ministerstvo spravedlnosti. Návrh měl obsahovat úpravy v oblasti nezávislosti a odpovědnosti státních zástupců či stanovení funkčního období vedoucích státních zástupců. Novou úpravou mělo být zajištěno i odborné vzdělání v oblasti hospodářské, majetkové a korupční kriminality, avšak předkladateli návrhu zákona se nepodařilo zajistit jeho schválení vládou (Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2015).

Tab. 4.5 Priority Vládní koncepce boje s korupcí na léta 2015 až 2017

Splněné priority	Nesplněné priority
Implementace zákona o státní službě	Nový zákon o státním zastupitelství
Realizace projektu eSbírky a eLegislativa	Novela zákona o střetu zájmu
Zpřísnění systému financování politických stran	Rozšíření pravomocí Nejvyššího kontrolního úřadu
Návrh regulace nominace zástupců státu do obchodních korporací a státních podniků	
Nový zákon o státních zakázkách	
Strategie vlastnické politiky státu	
Metodiky veřejného nakupování	
Nový zákon o vnitřním řízení a kontrole ve veřejné správě	
Návrh legislativního řešení ochrany oznamovatelů	

Zdroj: Vlastní zpracování dle Ministerstva spravedlnosti ČR (2015)

Druhým okruhem je **Transparentnost a otevřený přístup k informacím**. Mezi priority zde patří realizace projektu elektronické Sbírky zákonů a mezinárodních smluv a elektronické tvorby právních předpisů. Cílem priority je vyšší kvalita při tvorbě právních předpisů a jejich zpřístupnění, které povede i k transparentnosti rozhodovacích procesů. Termín dokončení byl původně plánován k 1.lednu 2019, avšak následně došlo k prodloužení na 31. ledna 2019 s účinností od 1. ledna 2020 (Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2015). Další nesplněnou prioritou je zpracování návrhu novely zákona o střetu zájmu. Priorita si kladla za cíl zpracování účinnější právní úpravy, která by odrážela mezinárodní standardy. Kromě větší efektivnosti v oblasti kontrolního mechanismu mělo být zavedeno i zveřejňování majetkových přiznání veřejných funkcionářů již ode dne vzniku funkce, které by bylo přístupné i veřejnosti. Novela zákona o sdružování v politických stranách a v politických hnutích, měla zejména upravovat systém financování politických stran. Neprůhledné financování vytváří prostor pro korupci, ale vzbuzuje také větší nedůvěru ze strany veřejnosti. Nová úprava zahrnuje například vytvoření limitů pro dary od fyzických nebo právnických osob či přísnější kontrola financování politických stran a jejich volebních kampaní. Poslední prioritou v okruhu je návrh právní regulace nominace zástupců státu do obchodních korporací a státních podniků. Předmětem priority je vytvoření návrhu, který upravuje jmenování zástupců, kteří reprezentují stát v obchodních společnostech či státních podnicích. Větší transparentnost při výběrových řízeních má zabránit klientelismu a politickému obsazování významných pozic (Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2015).

Třetím okruhem je **Hospodárné nakládání s majetkem státu**. Nový zákon o státních zakázkách by měl mimo jiné omezit plýtváním se státními prostředky. Zákon by měl být přizpůsoben směrnicím Evropské unie, které jsou pro všechny členské země povinné. Nová právní úprava upravuje finanční limity pro veřejné zakázky, zajišťuje transparentnost, rovný přístup pro všechny a minimalizaci prostoru pro korupční chování. Úkolem Ministerstva pro místní rozvoj ve spolupráci s Úřadem pro ochranu hospodářské soutěže bylo vytvoření opatření, pomocí kterých by bylo zajištěno to, aby nedocházelo k narušení hospodářské soutěže. Ministerstvo financí mělo vytvořit dlouhodobou Strategii vlastnické politiky státu, které má být zpracována na doporučení OECD. Obsahem strategie je vymezení základních cílů při řízení společností vlastněných státem a společností s majetkovou účastí státu, vytvoření seznamu majetku, který je ve vlastnictví státu a předpis transparentního obchodování s majetkem státu. Vytvoření dokumentu, který upravuje způsoby veřejného nakupování, je důležitým elementem pro hospodárné zacházení se státním majetkem.

Zpracování účinné metodiky veřejného nakupování má být v souladu s principy účelnosti, hospodárnosti a efektivity. Vytvoření základních postupů by mělo vést k optimálnímu vynaložení veřejných prostředků. Podkladem pro zpracování metodiky je zákon o veřejných zakázkách. Metodika byla schválena usnesením vlády ze dne 7. července 2016 (Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2015).

Priorita, která se zabývá rozšířením pravomocí Nejvyššího kontrolního úřadu byla převzata z předchozí strategie. Cílem nové právní úpravy je rozšíření kontroly hospodaření i na územní samosprávné celky, právnické osob veřejnoprávní povahy a společnosti s majetkovou účastí státu. Tato nová úprava se snaží zajistit větší transparentnost v oblasti veřejných zakázek či o eliminaci prostoru pro korupční chování. Úkol se nepodařilo splnit, jelikož pokus o rozšíření rozsahu činnosti NKÚ na územní samosprávné celky a jiné právnické osoby nebyl schválen. Gestorem návrhu nového zákona o vnitřním řízení a kontrole ve veřejné správě bylo Ministerstvo financí. Nová právní úprava měla zjednodušit a propojit dosavadní úpravu. Zvýšená pozornost měla být věnována vymezení odpovědnosti orgánů vykonávajících kontrolní a řídicí činnost, aktualizace vnitřních předpisů, které upravují řídicí a kontrolní mechanismy či vytvoření povinnosti interního auditu jen u organizací splňující dané podmínky (Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2015).

Posledním okruhem je **Rozvoj občanské společnosti**, která zahrnuje pouze jednu prioritu, a to návrh legislativního řešení ochrany oznamovatelů. Součástí úkolu bylo i provedení analýzy, pomocí které vyhodnotily problémové okruhy, kterými se budou dále zabývat. Jako problémová, byla vyhodnocena oblast chráněných oznámení. Osobám, které oznámí korupční jednání na pracovišti bude nově umožněna soudní ochrana v případě, pokud budou v zaměstnání na úkor tohoto oznámení znevýhodněni. Předmětem navrhovaných změn mělo být i zavedení pracovněprávní ochrany pro oznamovatele, avšak vláda následně rozhodla, že současná právní úprava je dostatečná (Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2015).

Následně bude potvrzena či zamítnuta stanovená hypotéza, která vychází z předpokladu, že v České republice stanovené priority v protikorupčních strategiích za období 2012 až 2017 jsou ze 70 % splněny.

Tab. 4.6 Hodnocení plnění priorit v protikorupčních strategiích ČR za období 2011-2017

Rok	2011-2012	2013-2014	2015-2017
Počet priorit	11	10	12
Počet splněných priorit	5	8	9
Počet nesplněných priorit	6	2	3
Procento úspěšnosti plnění priorit	45 %	80 %	75 %

Zdroj: Vlastní zpracování dle Oddělení boje proti korupci (2019)

Z tabulky 4.6 vyplývá, že stanovené priority v letech 2013-2014 a 2015-2017 byly splněny nad 70 %. V protikorupční strategii na období 2011-2012 byly priority splněny pouze z 45 %. Hypotézu zamítáme.

5 Závěr

Korupce je celosvětovým problémem, o kterém je potřeba mluvit. Jedná se o závažný problém, který je řešen na národní, evropské i mezinárodní úrovni. Úplná eliminace je však nereálná. Avšak pomocí správně nastavených protikorupčních strategií a za předpokladu zapojení celé společnosti, je možné tento jev potlačit.

Cílem diplomové práce bylo zhodnotit stav korupce v České republice se zaměřením na její měření a protikorupční opatření za období 2012 až 2017 a srovnání korupce s vybranými zeměmi EU. Stanovený cíl byl na základě zhodnocení stanovených kritérií splněn. Jako srovnávací vzorek byla zvolena Česká republika, Polsko, Maďarsko a Slovensko. Pro naplnění cíle diplomové práce byly ověřovány dvě hypotézy. První hypotéza vycházela z předpokladu, že v České republice stanovené priority v protikorupčních strategiích za období 2012 až 2017 byly ze 70 % splněny. Hypotéza byla zamítnuta. Priority Strategie vlády v boji proti korupci na období 2011-2012 byly splněny pouze ze 45 %. Následující strategie již byly plněny nad 70 %. Druhou hypotézou bylo ověřováno, zda se země Visegrádského společenství pohybují při hodnocení indexu vnímání korupce pod průměrem zemí EU v období 2012 až 2017. Hypotéza byla potvrzena. Země V4 nedosáhly ve sledovaném období průměrného hodnocení CPI (63-67 bodů ze 100). Ani velký pokrok ČR v bodovém hodnocení a zlepšující se Polsko, jehož hodnocení (63) za rok 2015 bylo ze zemí V4 neblíže k průměru EU, nestačilo na průměrné hodnocení za EU.

Pro zhodnocení korupce byly v diplomové práci využity ukazatele (Index vnímání korupce (CPI), Globální barometr korupce (GCB), Eurobarometr, Celosvětové indikátory správy (WGI) a protikorupční opatření České republiky). Z výsledků analýzy indexu vnímání korupce (CPI) vyplynulo, že Česká republika se v období 2012 až 2017 i přes mírné kolísání zlepšila v bodovém hodnocení o 8 bodů. Zlepšující se vnímaná korupce v ČR od roku 2013 mohla být způsobena zvyšujícím se počtem přijatých opatření a splněných priorit v protikorupčních strategiích, jejichž počet se od roku 2013 zdvojnásobil. Avšak přijatá protikorupční opatření nezpůsobila výrazné zlepšení. Mnoho priorit a úkolů se opakuje nebo přenáší do dalších protikorupčních strategií. Bylo zpracováno množství podpůrných analýz, které nepřinesly žádnou velkou systémovou změnu.

Při srovnání ČR s ostatními zeměmi V4, byl u České republiky zaznamenán největší bodový posun. Nejlépe je však korupce vnímána v Polsku. Na začátku sledovaného období bylo druhou nejlépe hodnocenou zemí Maďarsko. Po příznivém začátku skončilo Maďarsko

v roce 2017 s deseti bodovým propadem na posledním místě z V4. Slovensko ve sledovaných šesti letech učinilo jen malý čtyř bodový pokrok a umístilo se tak na 3. místě.

Z hodnocení Globálního barometru korupce a Eurobarometru bylo zjištěno, že nejzkorumpovanější oblastí v ČR jsou politické strany, což vyplynulo i z vlastního dotazníkového šetření. Korupce je ve všech zemích V4 silně vnímána u veřejných činitelů, především u vlády, poslanců, senátorů a politických stran. Slovensko jako jediné, pociťuje výrazný vliv korupce na oblast justice, což může být způsobeno nízkou kvalitou právního řádů. Největší tolerance uplácení byla zaznamenána v Maďarsku. Naopak v Polsku je téměř nulová tolerance úplatkářství. Visegrádské společenství shodně pociťuje větší přítomnost korupce v národních a celostátních veřejných institucích než u institucí na místní a krajské úrovni. Svědkem nebo přímým účastníkem korupce bylo nejvíce osob v Maďarsku, což potvrzuje i nejhorší vnímání korupce ze zemí V4. Z většiny ukazatelů měření korupce vyplynulo, že nejlépe je korupce vnímána v Polsku, a naopak nejhůře v Maďarsku. Česká republika vnímá korupci o něco lépe, než je vnímána Slovenskem.

Hodnocení korupce bylo doplněno o statistiku úplatkářství v ČR a zjištění možného vztahu HDP s CPI a veřejných výdajů s CPI. V České republice měly zjištěné činy úplatkářství, až na malé odchylky, klesající tendenci. Nejvíce zjištěných i objasněných trestných činů bylo ve formě podplácení. V letech 2012 až 2017 se podařilo objasnit v průměru 91 % forem podplácení a 68 % forem přijetí úplatků. Největší počet zjištěných trestných činů spojených s úplatkářstvím se odehrávalo v Praze. Nejméně je úplatkářstvím postižen Královéhradecký kraj a Pardubický kraj. Na základě korelační analýzy byla zjištěna silná závislost mezi hrubým domácím produktem na obyvatele v PPP a indexem vnímání korupce CPI. Vztah mezi veřejnými výdaji (% z HDP) a indexem vnímání korupce CPI vykazoval známky pouze slabé závislosti.

Pro zlepšení stavu korupce v České republice, ale i v jiných státech je nezbytné zajištění nezávislé a profesionální justice a policie, zabezpečení stabilizace a otevřenosti veřejné správy, umožnit občanům snadný přístup k informacím a dokumentům, zaměřit se na účelné a efektivní vynakládání veřejných prostředků, podpora principů právního státu a demokratického systému.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

ODBORNÁ KNIŽNÍ LITERATURA

BRABCOVÁ, Irena. *Sborník z odborného semináře "K otázkám korupce a úplatkářství"*. Vyd. 1. Praha: Policejní akademie České republiky, 2002. ISBN 80-7251-110-6.

BUDÍKOVÁ, Marie, Maria KRÁLOVÁ a Bohumil MAROŠ. *Průvodce základními statistickými metodami*. Praha: Grada, 2010. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-3243-5.

DANČÁK, B., HLOUŠEK, V., ŠIMÍČEK, V. *Korupce: projevy a potírání v České republice a Evropské unii*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2006. ISBN 80-210-4062-9

DAVID, Vladislav a Alexander NETT. *Korupce v právu mezinárodním, evropském a českém*. Praha: C.H. Beck, 2007. Právo a společnost (C.H. Beck). ISBN 978-80-7179-562-9.

DUFKOVÁ, Ivana a Markéta NOVÁKOVÁ. *Hodnocení rizik podvodů a jejich možná prevence: se zaměřením na projekty spolufinancované z prostředků Evropské unie*. Praha: Transparency International Česká republika, 2016. ISBN 978-80-87123-28-7.

FRIČ, Pavol. *Korupce na český způsob*. Praha: G plus G, 1999. Zde a nyní. ISBN 80-86103-26-9.

HOPE, Kempe Ronald. *Politics, Bureaucratic Corruption, and Maladministration in the Third World*. International Review of Administrative Sciences. ISSN 0020-8523 [online]. 2016 [cit. 2019-01-13]. Dostupné z: <http://journals.sagepub.com/doi/10.1177/002085238505100101>

CHMELÍK, Jan a Zdeněk TOMICA. *Korupce a úplatkářství*. Praha: Linde, 2011. ISBN 9788072018666.

KAUFMANN, Daniel. *Corruption, Governance and Security: Challenges for to Rich Countries and the World*. New York: World Economic Forum, 2005. ISBN 1-4039-4913-1.

MANACORDA, S., CENTONZE, F., FORTI, G. *Preventing corporate corruption*. New York: Springer, 2014. ISBN 978-3-319-04479-8

MATĚJŮ, Petr a N. A. BARR, SIMONOVÁ, Natalie, ed. *České vysoké školství na křižovatce: investiční přístup k financování studia na vysoké škole v sociologické reflexi*. Praha: Sociologický ústav Akademie věd ČR, 2005. ISBN 80-7330-072-9.

MÜLLER, Karel B., Šárka LABOUTKOVÁ a Petr VYMĚTAL. *Lobbing v moderních demokraciích*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3165-0.

NOVOTNÝ, Vladimír, Karel KLÍMA, Kristína KRÁLIKOVÁ a Ladislav DUDOR. *Veřejná správa v zemích Visegrádské čtyřky: (Česká republika, Maďarsko, Polská republika, Slovenská republika)*. Praha: Leges, 2017. Teoretik. ISBN 978-80-7502-215-8

ROSE-ACKERMAN, Susan. *Corruption: a study in political economy*. New York: Academic Press, c1978. ISBN 0-12-596350-5.

ROSE-ACKERMAN, Susan a Bonnie J. PALIFKA. *Corruption and government: causes, consequences, and reform*. Second edition. New York, NY: Cambridge University Press, 2016. ISBN 9781-107-08120-8.

RYSKA, Pavel a Jan PRŮŠA. *Korupce: ekonomie vs. mýty*. Praha: Institut Václava Klause, 2013. Publikace (Institut Václava Klause). ISBN 978-80-87806-03-6.

ŠTIČKA, Michal. *Korupce a protikorupční politika ve veřejné správě*. Praha: Transparency International - Česká republika, 2008. ISBN 978-80-87123-04-1.

TAUCHEN, Jaromír a Karel SCHELLE, ed. *Korupce - včera a dnes: (sborník z kolokvia pořádaného katedrou dějin státu a práva Právnické fakulty Masarykovy univerzity a The European Society for History of Law)*. Ostrava: Key Publishing, 2013. ISBN 978-80-87475-26-3.

VAN SCHOOR, Berta. *Fighting corruption collectively*. New York, NY: Springer Berlin Heidelberg, 2017. ISBN 978-3-658-17837-6.

VANTUCH, Pavel. *Korupce a kriminalita*. Brno: Rašínova vysoká škola, 2008. ISBN 978-80-87001-09-7.

VOLEJNÍKOVÁ, Jolana. *Korupce v ekonomické teorii a praxi*. Praha: Profess Consulting, 2007. Cesta k finanční svobodě. ISBN 978-80-7259-055-1.

VONDRÁČEK, Ondřej a Marek HAVRDA. *Korupce jako parazit: návod, jak ji porazit*. [Česko: s.n.], 2013. ISBN 978-80-87050-00-2.

ELEKTRONICKÉ ZDROJE A JINÉ ZDROJE

Internetové zdroje

ABED, G. – DAVOODI, H.: Corruption, Structural Reforms and Economic Performance in the Transition Economies. IMF Working Paper No. 00/132, 2000. [online]. [cit. 2019-04-05]. Dostupné z: <https://www.imf.org/en/Publications/WP/Issues/2016/12/30/Corruption-Structural-Reforms-and-Economic-Performance-in-the-Transition-Economies-3697>

BIBLE, Starý Zákon, kniha Exodus [online]. [cit. 2018-12-10]. Dostupné z: <https://www.bible.com/cs/bible/15/EXO.23.8.B21>

Brinkerhoff, D. W., Goldsmith, A. A. *Clientelism, Patrimonialism and Democratic Governance: An Overview and Framework for Assessment and Programming*. Abt Associates Inc. Cambridge. [online] 2002 [cit. 2019-01-21] Dostupné z: http://www.abtassociates.com/reports/2002601089183_30950.pdf

BUREŠ, Radim. *Proč není sport imunní vůči korupci?* Transparency Internacional [online]. 2009, [cit. 2019-01-20]. Dostupné z: http://www.transparency.cz/doc/projekty/stare_projekty/sport_studie_CJ.pdf

ČESKÁ JUSTICE. *Netolerujme úplatky! Ani ve školství*. [online]. 2017 [cit. 2019-02-10]. Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/blog/netolerujme-uplatky-ani-ve-skolstvi/>

EUROPEAN COMMISSION. Access to European Union law. [online]. 2019 [cit. 2019-02-18]. Dostupné z: [https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/GA/TXT/?uri=CELEX:41995A1127\(03\)](https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/GA/TXT/?uri=CELEX:41995A1127(03))

EUROPEAN COMMISSION. Olaf. [online]. 2019 [cit. 2019-02-18]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/anti-fraud/home_en

EUROPEAN COMMISSION. Eurobarometr. [online]. 2019 [cit. 2019-02-18]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/Survey/getSurveyDetail/instruments/SPECIAL/surveyKy/2176>

EUROSTAT. *Government revenue, expenditure and main aggregates*. [online]. 2019 [cit. 2019-04-18]. Dostupné z: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=gov_10a_main&lang=en

FRANK BOLD. [online]. [cit. 2019-03-03]. Dostupné z: <https://frankbold.org/>

GENERÁLNÍ FINANČNÍ ŘEDITELSTVÍ. Interní protikorupční program Finanční správy České republiky. [online]. 2014 [cit. 2018-12-18]. Dostupné z: https://www.financnisprava.cz/assets/cs/prilohy/fs-financni-sprava-cr/IPP_FS_CR.pdf

HODPORÁŘSKÉ NOVINY. *Ekonom*. [online]. 2014. [cit. 2019-02-10]. Dostupné z: <https://ekonom.ihned.cz/c1-62849390-jak-zareagovat-kdyz-si-lekar-rekne-o-uplatek-zeptejte-se-reditele-protikorupcniho-fondu>

INDEX OF PUBLIC INTEGRITY [online]. 2019 [cit. 2019-03-16]. Dostupné z: <https://integrity-index.org/methodology/>

LEITE, C. – WEIDMANN, J.: Does Mother Nature Corrupt? Natural Resources, Corruption and Economic Growth. IMF Working Paper No. 99/85, 1999. [online]. [cit. 2019-04-05]. Dostupné z: <https://www.imf.org/en/Publications/WP/Issues/2016/12/30/Does-Mother-Nature-Corrupt-Natural-Resources-Corruption-and-Economic-Growth-3126>

MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČR. *Oddělení boje proti korupci. Strategie vlády v boji s korupcí na období let 2011 a 2012*. [online]. 2011 [cit. 2019-03-19]. Dostupné z: <https://korupce.cz/wp-content/uploads/2018/12/Strategie-vlady-v-boji-proti-korupci-na-obdobi-let-2011-a-2012-aktualni-zneni.pdf>

MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČR. *Oddělení boje proti korupci. Strategie vlády v boji s korupcí na období let 2013 a 2014*. [online]. 2013 [cit. 2019-03-19]. Dostupné z: https://korupce.cz/wp-content/uploads/2018/12/Strategie-2013-a-2014-aktualni-verze_1.pdf

MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČR. *Oddělení boje proti korupci. Vládní koncepce boje s korupcí na léta 2015 až 2017*. [online]. 2015 [cit. 2019-03-19]. Dostupné z: <https://korupce.cz/wp-content/uploads/2019/01/Vl%C3%A1dn%C3%AD-koncepce-boje-s-korupc%C3%AD-na-l%C3%A9ta-2015-a%C5%BE-2017.pdf>

NADAČNÍ FOND PROTI KORUPCE [online]. 2018. [cit. 2018-12-10]. Dostupné z: <http://www.nfpk.cz/definice-korupce>

NKÚ. Česká republika, Nejvyšší kontrolní úřad. [online]. [cit. 2019-03-03]. Dostupné z: <https://www.nku.cz/>

OECD [online]. 2019 [cit. 2019-02-10]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/>

OŽIVENÍ. [online]. 2018 [cit. 2019-03-03]. Dostupné z: <https://www.oziveni.cz/>

POLICIE ČR. *Národní centrála proti organizovanému zločinu*. [online]. 2019 [cit. 2019-02-18]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/narodni-centrala-proti-organizovanemu-zlocinu-skpvc.aspx>

POLICIE ČR. Statistické přehledy kriminality. [online]. 2019 [cit. 2019-03-23]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx>

RADA EVROPY [online]. 2015, [cit. 2019-02-06]. Dostupné z: <http://www.radaevropy.cz/>

SHAH, ANWAR and HUTHER, JEFFREY, *Anti-Corruption Policies and Programs: A Framework for Evaluation. World Bank Policy Research Working Paper No. 2501, 2016* [online]. [cit. 2019-03-12]. Dostupné z: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=632571

TANZI, V. – DAVOODI, H.: *Corruption, Public Investment, and Growth*. IMF Working Paper 97/139, Washington: International Monetary Fund, October 1997. [online]. [cit. 2019-04-05]. Dostupné z: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/wp97139.pdf>

THE PRS GROUP. *International Country Risk Guide Methodology*. [online]. 2019 [cit. 2019-01-12]. Dostupné z: <https://www.prsgroup.com/wp-content/uploads/2012/11/icrgmethodology.pdf>

THE WORLD BANK. *Combating Corruption*. [online]. 2019 [cit. 2019-03-18]. Dostupné z: <http://www.worldbank.org/en/topic/governance/brief/anti-corruption>

THE WORLD BANK. *Control Of Corruption: Estimate*. [online]. 2019 [cit. 2019-02-06]. Dostupné z: <https://datacatalog.worldbank.org/control-corruption-estimate-0>

THE WORLD BANK. *GDP per capita, PPP*. [online]. 2019 [cit. 2019-03-15]. Dostupné z: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.PP.CD?end=2017&locations=EU&start=2012>

THE WORLD BANK. *The Worldwide Governance Indicators (WGI) project* [online]. 2019 [cit. 2019-03-18]. Dostupné z: <http://info.worldbank.org/governance/wgi/index.aspx#home>

TRANSPARENCY INTERNATIONAL ČR, 2011 [online]. [cit. 2018-12-10]. Dostupné z: <https://www.transparency.cz/korupce/>

TRANSPARENCY INTERNATIONAL. *Bribe Payers index*. [online]. 2018 [cit. 2019-02-16]. Dostupné z: https://www.transparency.org/research/bpi/bpi_2008/0

TRANSPARENCY INTERNATIONAL. *Corruption perceptions index*. [online]. 2018 [cit. 2018-12-26]. Dostupné z: <https://www.transparency.org/research/cpi/overview>

TRANSPARENCY INTERNATIONAL. *Global Corruption Barometer*. [online]. 2018 [cit. 2019-03-12]. Dostupné z: https://www.transparency.org/research/gcb/gcb_2015_16/0

TRANSPARENCY INTERNATIONAL. *What is Transparency International*. [online]. 2018 [cit. 2019-03-18]. Dostupné z: <https://www.transparency.org/about>

TRANSPARENCY INTERNATIONAL ČR. *Kdo jsme*. [online]. 2019 [cit. 2019-03-18]. Dostupné z: <https://www.transparency.cz/kdo-jsme/>

TRANSPARENCY INTERNATIONAL ČR. *Transparentní zdravotnictví v České republice – výzva pro každou vládu*. [online]. 2006. [cit. 2019-02-10]. Dostupné z: https://www.transparency.cz/wp-content/uploads/tz_kratke_studie.pdf

UNITED NATIONS [online]. 2019 [cit. 2019-02-15]. Dostupné z: <https://www.un.org/en/>

UNODC. *United Nations Office on Drugs and Crime*. [online]. 2019 [cit. 2019-02-15]. Dostupné z: <https://www.unodc.org/unodc/en/corruption/uncac.html>

WEI, S. J. *Corruption in Economic Transition and Development: Grease or Sand?* 2001 [online]. [cit. 2018-12-10]. Dostupné z: <https://www.unece.org/fileadmin/DAM/ead/sem/sem2001/papers/Wei.pdf>

Zákony a další právní normy

Zákon č. 40 ze dne 9. 2. 2009, trestní zákoník. Dostupné také na: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>

SEZNAM ZKRATEK

BPI – Index plátců úplatků

CPI – Index vnímání korupce

ČR – Česká republika

ERCAS – European Research Centre for Anti-Corruption and State-Building

EU – Evropská unie

EX – Exodus

FO – Fyzická osoba

GCB – Globální barometr korupce

GM – Governance Matters

HDP – Hrubý domácí produkt

ICRG – International Country Risk Guide

IPI – Index veřejné integrity

NFPK – Nadační fond proti korupci

NKÚ – Nejvyšší kontrolní úřad

OECD – Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj

OLAF – Evropský úřad pro boj proti podvodům

OSN – Organizace spojených národů

PO – Právnícká osoba

PPP – Parita kupní síly

TI – Transparency International

USA – Spojené státy americké

USD – Americký dolar

V4 – Visegrádská skupina

WB – Světová banka

WGI – Celosvětové indikátory správy

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že diplomová práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou (bakalářskou) práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 24. 4. 2019

Bc. Petra Solařová